

Vlaams
Parlement

vergadering **C98**
zittingsjaar 2015-2016

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese
Aangelegenheden, Internationale Samenwerking,
Toerisme en Onroerend Erfgoed

van 26 januari 2016

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Manuela Van Werde aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de openstelling van beschermd erfgoed – 874 (2015-2016)	
VRAAG OM UITLEG van Jean-Jacques De Gucht aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over het openstellen van het Stocletpaleis – 916 (2015-2016)	4
VRAAG OM UITLEG van Güler Turan aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de ondersteuning door Flanders Investment & Trade (FIT) van de investering door het Saoedische Energy Recovery Systems in de Antwerpse haven – 805 (2015-2016)	8
VRAAG OM UITLEG van Güler Turan aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de nakende toekenning van de markteconomiestatus aan China – 824 (2015-2016)	16
VRAAG OM UITLEG van Güler Turan aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de impactstudie over het TTIP voor België en Vlaanderen – 825 (2015-2016)	22
VRAAG OM UITLEG van Karim Van Overmeire aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de opportuniteiten voor Vlaamse ondernemingen in Iran als gevolg van het opheffen van de economische sancties – 866 (2015-2016)	
VRAAG OM UITLEG van Tine Soens aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de uitvoer van strategische goederen naar Iran na de opheffing van de beperkende maatregelen – 898 (2015-2016)	
VRAAG OM UITLEG van Güler Turan aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de toekomst van de Vlaams-Iraanse handelsrelaties – 902 (2015-2016)	24
VRAAG OM UITLEG van Karim Van Overmeire aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de Vlaamse betrokkenheid bij de plannen van de federale premier om België te promoten via een buitenlandse tournee – 868 (2015-2016)	31

VRAAG OM UITLEG van Jan Van Esbroeck aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de economische samenwerking met Taiwan	
– 882 (2015-2016)	32
Bijlage	33
VRAAG OM UITLEG van Güler Turan aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over het gebrek aan ketenverantwoordelijkheid en -transparantie inzake kobalt uit de Democratische Republiek Congo	
– 901 (2015-2016)	34
VRAAG OM UITLEG van Güler Turan aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over het Nationaal Actieplan Bedrijven en Mensenrechten	
– 903 (2015-2016)	39

VRAAG OM UITLEG van Manuela Van Werde aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de openstelling van beschermd erfgoed – 874 (2015-2016)

VRAAG OM UITLEG van Jean-Jacques De Gucht aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over het openstellen van het Stocletpaleis – 916 (2015-2016)

Voorzitter: de heer Jan Van Esbroeck

De voorzitter: Mevrouw Van Werde heeft het woord.

Manuela Van Werde (N-VA): Voorzitter, minister-president, collega's, "Opengesteld worden voor het publiek is de grootste bedreiging voor een beschermd monument", zegt professor Adriaenssens in De Standaard van 18 januari. Professor Adriaenssens is de Jugendstilexpert van het Jubelparkmuseum, een man die een groot hart voor erfgoed heeft, net als u en ik en de collega's hier in de commissie – zo veronderstel ik toch. Professor Adriaenssens klom in de pen naar aanleiding van de geplande openstelling voor het publiek van het Paleis Stoclet in Sint-Pieters-Woluwe. Hij wijst op de risico's die horen bij openstelling, zoals de zware belasting van het bouwkundig en cultureel erfgoed. "Als je dit soort openstelling overweegt, kan dat pas na een grondige risicoanalyse", stelt hij. Het Paleis Stoclet ligt weliswaar territoriaal gezien buiten uw bevoegdheid, maar de problematiek is universeel. Ook in het buitenland is er een debat over hoever men kan gaan in het openstellen van bouwkundig, cultureel en natuurkundig erfgoed.

Zelf ben ik ervan overtuigd dat het openstellen van een monument een goede zaak is, en ik denk dat u dezelfde mening bent toegedaan. In uw meest recente beleidsbrief zet u immers in op "maximale openstelling en toegankelijkheid". Voor de Onroerenderfgoedprijs maakt u zelfs een onderscheid tussen publiek toegankelijke en publiek niet-toegankelijke onroerenderfgoedprojecten. Ik verwijs ook naar een van de doelstellingen van de vzw Herita: "Herita ontwikkelt en steunt het Netwerk Open Monumenten in het kader van haar onmisbare taak op het vlak van ontsluiting van erfgoed met de Britse National Trust als inspiratie". U was ook de stuwende kracht achter de Inspiratiegids Toeristische Erfgoedontsluiting, die in 2015 in samenwerking met Toerisme Vlaanderen verscheen. U herinnert zich in dat verband de motie die wij indienden naar aanleiding van uw beleidsnota, waarin we vroegen actief in te zetten op de ontsluiting van waardevol erfgoed voor een breed publiek. Maar tegelijk moeten we aandacht hebben voor de bezorgdheid van mensen als professor Adriaenssens.

Minister-president, hoe staat u tegenover de uitspraken van professor Werner Adriaenssens? Welke instrumenten zet Vlaanderen in om de erfgoedwaarden van publiek opengestelde monumenten te vrijwaren en de monumenten toch maximaal te ontsluiten? Wie neemt uiteindelijk de beslissing of een monument al dan niet kan worden ontsloten? Hoe zult u, al dan niet via Herita, het Netwerk Open Monumenten in de toekomst blijven ondersteunen?

De voorzitter: De heer De Gucht heeft het woord.

Jean-Jacques De Gucht (Open Vld): Voorzitter, minister, collega's, de vraag betreft inderdaad erfgoed dat niet tot onze bevoegdheid behoort. Als het aan burgemeester Cerexhe ligt, wordt het Stocletpaleis – volgens professor Werner Adriaenssens het meest mysterieuze gebouw van Brussel – geopend voor het publiek. In de pers ontstond hierover enige polemiek toen Kristl Strubbe,

algemeen directeur van Herita, opwierp om het verlenen van premies te koppelen aan de ontsluiting van beschermd erfgoed. Tegenkanting kwam er bijna onmiddellijk van diezelfde professor Adriaenssens, die stelde dat een openstelling een grote bedreiging zou vormen voor privéwoningen.

Het Stocletpaleis is het meest bijzondere gesamtwerk van België. Het werd tussen 1905 en 1911 gebouwd door architect Josef Hoffman en ingericht door de legendarische Wiener Werkstätte. Hofmann slaagde erin verschillende topkunstenaars te laten samenwerken om elk interieurelement zo te ontwerpen dat het wezenlijk deel uitmaakt van het geheel. Uiteraard is de familie Stoclet er trots op dat dit kunstwerk ongeschonden de tand des tijds heeft doorstaan.

UNESCO nam de woning – het is eerder een paleis – in 2009 op in de lijst van beschermd werelderfgoed. Daaruit mag blijken dat het onroerend goed in kwestie de belangen van de eigenaar overstijgt en een zekere maatschappelijke relevantie heeft. Als de eigenaar daarmee akkoord gaat en premies ontvangt, dan moeten we misschien wel de vraag durven stellen of daaraan niet een minimale openstelling kan worden verbonden. We kennen allemaal de wachtlijst voor de erfgoedpremies die in de vorige legislatuur is opgebouwd. Het is misschien het geschikte moment om enkele zaken te herdenken.

Minister-president, welke belemmeringen zijn er om vandaag premies geheel of gedeeltelijk afhankelijk te maken van een minimale openstelling? Bent u bereid om dit mee te nemen naar de bespreking van het Erfgoeddecreet, als een verplichting voor elke erfgoedpremie? Of wilt u mensen niet verplichten maar stimuleren om open te stellen? Welke instrumenten zijn er vandaag om openstelling veilig te laten gebeuren, zodat we ook aan de bekommernissen van de privé-eigenaars tegemoet kunnen komen? Zij zijn dikwijls terughoudend, want ze vrezen dat hun eigendom zal worden beschadigd.

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Dit is een boeiende vraag, waarover ook in de pers een polemiek is gevoerd. Een uitloper in de commissie was dan ook te verwachten. Of het Stocletpaleis het mooiste gesamtwerk is, daarover kunnen we discussiëren. Het is inderdaad heel mooi en ook heel goed bewaard, maar zo zijn er nog andere. De Boekentoren in Gent van Van de Velde is daarvan een zeer mooi voorbeeld. Ik ben zelf nog niet in het Stocletpaleis geweest, maar weet van mijn medewerkers dat het erg mooi en goed bewaard is. Ik zal me echter verder niet over deze concrete casus uitspreken. Daar ben ik ook helemaal niet bevoegd voor.

Het is de bedoeling dat we vandaag discussiëren over zin en onzin van en voorwaarden voor de openstelling van onroerend erfgoed. Openstelling kan pas na een grondige analyse en nadat er strikte afspraken zijn gemaakt. Een openstelling mag nooit ten koste gaan van de integriteit van het erfgoed zelf. Ik hoef u niet te vertellen dat openstelling en publiek bezoek bepaalde risico's en gevaren meebrengen. In bepaalde kerkgebouwen en andere monumenten is men zelfs moeten overgaan tot een beperking van het aantal bezoekers, precies omdat er klimatologische en andere gevaren, zoals beschadiging en sleet, dreigden. Openstelling is de meest verregaande vorm van publieke ontsluiting, maar het is niet voor elke erfgoedlocatie ook de meest optimale. Natuurlijk is het wel de beste en meest directe vorm om het publiek met erfgoed in contact te brengen. Hoewel er tegenwoordig door digitalisering en audiovisuele middelen heel veel alternatieven zijn, blijft openstelling de kortste weg om bij het publiek een directe gevoeligheid te laten ontstaan. Dat zeggen we ook elk jaar op Openmonumentendag, de dag die mensen door het bezoeken van de monumenten zelf, fysiek in contact brengt met het erfgoed. Dergelijke kansen moeten we niet onbenut laten, maar we moeten ook beseffen dat niet alle locaties zich lenen tot ontsluiting voor het publiek. En sommige

die zich er wel toe lenen, hebben niet de potentie om publiekstrekking te worden. Een gebouw kan door zijn ligging of aard helemaal niet geschikt zijn voor openstelling voor het publiek. Bovendien moeten we ook rekening houden met de eigenaar. Sommige monumenten zijn privé-eigendom, andere zijn publiek of semipubliek, en dat maakt een heel groot verschil. Ik kom daar nog op terug.

Het ontsluitingsklaar maken is maar een eerste stap in een proces dat uit verschillende fasen bestaat en waarbij een evenwicht moet worden gevonden tussen het tonen en interpreteren van de locatie en de instandhouding van het erfgoed. Het agentschap Onroerend Erfgoed en Toerisme Vlaanderen hebben samen een [Inspiratiegids Toeristische Erfgoedontwikkeling](#) uitgegeven. In de hoofdstukken 'Bescherm het erfgoed tegen de bezoeker' en 'Verzoen oud en nieuw' worden diverse opties gesuggereerd. Het werk is ook online voor iedereen te consulteren. Tegenwoordig kunnen we erfgoed ook op andere manieren ontsluiten, digitaal bijvoorbeeld, en hebben we het voordeel dat er heel wat dragers, zoals smartphones, zijn waarop het publiek kennis kan nemen van het erfgoed.

Het is ook belangrijk het hele proces van ontsluiting goed te bewaken. Een element daarin is de evaluatie en eventueel bijsturing ervan. Professor Adriaenssens haalt bijvoorbeeld aan dat bij het Hortamuseum het aantal bezoekers moest worden beperkt om verdere beschadiging tegen te gaan.

Welke instrumenten zetten we in? Het uitgangspunt van het Onroerenderfgoed-decreet is het vrijwaren van erfgoedwaarde en hanteert volgende principes. Het is verboden beschermde goederen te ontsieren, te beschadigen, te vernielen of andere handelingen te stellen die de erfgoedwaarde ervan aantasten. Dat passief behoudsprincipe geldt voor eenieder, dus ook voor de eigenaar, de vruchtgebruiker, de huurder én de bezoeker. Voor ingrepen aan erfgoed, zoals ontsluiting, is een toestemming verplicht, zoals u weet. Ontsluiting is geen wettelijke verplichting, behalve voor open erfgoed en voor projecten met meerjarenovereenkomsten. Dergelijke overeenkomsten zijn allemaal gesloten met publieke of semipublieke rechtspersonen en er wordt altijd een ontsluiting en publiekswerking in opgenomen. Die verplichting houdt natuurlijk altijd rekening met de aard en de mogelijkheden van het monument. We stimuleren ontsluitingsprojecten financieel en op een andere manier. Het agentschap brengt erfgoedeigenaars op de hoogte van de mogelijkheden. Wie een premie aanvraagt, wordt erop gewezen dat die premie kan verdubbelen indien tot ontsluiting wordt overgegaan. Nogmaals, ontsluiting is geen verplichting. Wie in een huis woont of er een zaak in heeft, zal zijn eigendom met liefde in stand houden, bewonen en ervan genieten, maar kunnen we niet opleggen het minimum vijftig dagen per jaar open te stellen. Dat ligt ook absoluut niet voor de hand.

Bij open erfgoed is het daarmee verbonden. Er moet een beheersplan zijn, en dan kun je een premie ten belope van 80 procent krijgen die ertoe leidt dat er openstelling is.

Daarnaast is het zo dat de erfgoedontsluiting ook zeer hoog op de agenda staat bij Toerisme Vlaanderen, dat impulssubsidies verleent voor toeristische hefboomprojecten. Er zijn oproepen met telkens een wisselende, thematische focus. Vorig jaar waren dat bijvoorbeeld Vlaamse Meesters en meetinginfrastructuur. Collega Weyts maakte eind vorig jaar de shortlist bekend van de geselecteerde projecten. Daarbij zijn diverse belangrijke erfgoedlocaties die op professionele wijze toeristisch zullen worden ontsloten of herbestemd. Op die manier bereik je een effect met het toeristisch beleid dat erfgoed kan worden ontsloten.

Het recht op privacy is belangrijk. Het is de eigenaar of beheerder van een beschermd goed die beslist of hij tot ontsluiting wil overgaan. Daarbij kan een beroep worden gedaan op ondersteuningsmaatregelen en premies die een stimulans zijn. Het is dus geen verplichting.

Ontsluiten is meer dan de deur openzetten. Het gaat om een evenwicht tussen een aantal zaken: erfgoedzorg, eigendomsrecht, deskundig onthaal en duurzaam management. Daarvoor is een aangepaste begeleiding nodig. De agentschappen Onroerend Erfgoed en Toerisme Vlaanderen zorgen daarvoor. Mijn administratie begeleidt het ontsluitingsklaar maken van erfgoedlocaties. Toerisme Vlaanderen voegt er een toeristische dimensie aan toe. Er is ook een grote rol weggelegd voor Herita, dat een belangrijk uithangbord is. Ik verwacht dat Herita de voorbeeldrol speelt die ze moet spelen in het beheer van haar sites maar ook in de ontwikkeling van het netwerk Open Monumentendag. Herita is inderdaad een sleutelfactor voor een optimale ontsluiting en kennisdeling.

Wat vormt vandaag een belemmering om premies afhankelijk te maken? Ik heb al uiteengezet wat het systeem is. Er is een koppeling waarbij je die dubbele premie kunt krijgen in het geval je overgaat tot ontsluiting. Uiteraard staat daartegenover dat we als overheid ook een hoge ontsluitingskwaliteit vragen. Er is niet alleen het recht op verhoogde premie, maar er zijn ook ontsluitingsvoorwaarden. Gedurende een periode van tien jaar moet men minstens vijftig dagen openstellen, driehonderd uren per jaar. De openstelling moet innovatief zijn en moet exemplarisch zijn. Bij de evaluatie van het Onroerenderfgoeddecreet volgend jaar, zullen we aandacht besteden aan ontsluitingsclausules gekoppeld aan premieregelgeving, rekening houdend met een aantal aspecten die ik daarstraks al heb vermeld.

De voorzitter: Mevrouw Van Werde heeft het woord.

Manuela Van Werde (N-VA): Minister, ik dank u voor uw zeer uitvoerig antwoord. Ik kan me vinden in de bedenkingen die u formuleert.

Openstellen en ontsluiten is niet noodzakelijk hetzelfde. Het gaat in stappen. Er is meer nodig dan gewoon de deur open te zetten. Ik denk inderdaad dat er, zoals u zegt, moderne technieken en manieren zijn om bepaalde gebouwen toegankelijk te maken, zoals interactieve kanalen.

In het geval Stoclet denk ik dat we ook niet alleen aan het gebouw moeten denken, maar ook aan de veiligheid van de bezoekers. Er wordt ergens gesproken over de draagkracht van de vloer, die toch nog eens moet worden onderzocht. U haalde daarstraks ook aan dat in het Hortahuis de trap het zou begeven als de gids er te lang zou blijven op staan. Er moeten vluchtgangen zijn in geval van brand. Misschien is het elektriciteitsnet niet meer aangepast. We moeten dus ook heel erg denken aan de veiligheid van de bezoekers. Ik ben dan ook blij dat u de mening van een autoriteit zoals professor Adriaenssens zeker niet naast u neerlegt.

De voorzitter: De heer De Gucht heeft het woord.

Jean-Jacques De Gucht (Open Vld): Minister, ik begrijp de bedenkingen die u hebt, en ik deel die trouwens. U zegt dat men 40 procent subsidie krijgt, dat men 80 procent kan krijgen als men naar een volledige openstelling gaat. Is het mogelijk om iets tussen de 40 en 80 procent te vinden voor een gedeeltelijke openstelling met inachtneming van de veiligheidsvoorschriften enzovoort? Niet elk huis dat beschermd is, is een bezoek waard, maar moet gewoon in stand gehouden worden voor de toekomst. Maar er zijn ook parels die interessant zijn om te kunnen bezoeken maar waarbij de eigenaar nog op zijn gemak onder de douche moet kunnen gaan zonder dat er iemand naast hem staat. Is er geen mogelijkheid om naar een soort van gedeeltelijk systeem te evolueren waarbij je een extra incentive geeft om er toch voor te zorgen dat je in Vlaanderen als 'erfgoedlover' je gading vindt?

De voorzitter: Minister Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: We kunnen uw suggestie meenemen. Ik loop er niet op vooruit en zeg dus niet ja of nee. We evalueren het decreet in 2017. Bij het decreet zelf is dit niet in vraag gesteld. De 40 procentpremie is werkelijk een premie voor het restaureren. Dan is er de verdubbelde premie. We kunnen bij de evaluatie nagaan of er andere stimuli mogelijk zijn. Ik sta daarvoor open.

Ik zei het al: het is niet evident om privé-eigenaars te zeggen dat ze het pand volledig moeten openstellen. We zullen er wel over nadenken. We evalueren in 2017, en zullen dan nagaan of er andere mogelijkheden zijn. We nemen dat zeker mee.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Güler Turan aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de ondersteuning door Flanders Investment & Trade (FIT) van de investering door het Saoedische Energy Recovery Systems in de Antwerpse haven – 805 (2015-2016)

Voorzitter: de heer Jan Van Esbroeck

De voorzitter: Mevrouw Turan heeft het woord.

Güler Turan (sp-a): Voorzitter, minister, collega's, bij de aankondiging in mei 2015 van de investering door het Saoedische bedrijf Energy Recovery Systems (ERS) in een vergassingsfabriek in de Antwerpse haven, noemde u het project "een unieke opportuniteit voor Vlaanderen". U benadrukte ook dat "de investeringen deels ook te danken zijn aan de bemiddeling van Flanders Investment & Trade" en dat "FIT ook in de toekomst het Waste to Chemicals-project zal blijven ondersteunen". Meteen werd duidelijk dat het om een bijzonder ambitieus project ging, met een substantiële impact op de Vlaamse economie, maar ook op de hele Europese recyclagesector. De fabriek zou 3,7 miljard euro kosten, negenhonderd jobs opleveren, de Vlaamse handelsbalans met een half miljard euro opkrikken en maar liefst 3,5 miljoen ton plastic per jaar verwerken. Het project kwam echter in woelig vaarwater terecht. Er staken geruchten de kop op dat de Saoedische investeerders banden hadden met Al Qaida. Vervolgens werd duidelijk dat Saoedi-Arabië een belangrijke rol speelt in het internationaal terrorisme. Het is nog steeds niet helemaal duidelijk wie de Saoedische investeerders – de familie Al Issa – juist zijn.

Bovendien stelt een havenexpert dat amper een vijfde van het benodigde geld uit Saoedi-Arabië zou komen en dat de rest nog moet worden gevonden. Voorts stelde die expert dat nog geen enkele financiële instelling in Vlaanderen door de familie Al Issa is benaderd. Dat staat in Het Laatste Nieuws van 13 januari. Na meer dan een half jaar onderhandelen, stellen experts zich nu ook vragen bij de rendabiliteit van het project. De Federatie van Bedrijven voor Milieubeheer (FEBEM) en ook de Bond Beter Leefmilieu hebben geen zicht op waar die immense hoeveelheid afval vandaan zal komen. Experts begrijpen niet hoe de afvalstromen zich plots naar Antwerpen gaan verleggen en noemen die onzekere afvalstroom als misschien wel het grootste probleem.

Gezien die nieuwe elementen, wil ik u daarover enkele vragen voorleggen. Op welke manier ondersteunt FIT het project? Heeft FIT contact met de investeerders en met de havenbestuurders? In de pers las ik dat de Staatsveiligheid een advies heeft uitgebracht. Weet u daarover meer? Welke garanties hebt u dat de investeerders op geen enkele manier gelinkt zijn aan het terrorisme? Dat is een belangrijke vraag. Is er al meer duidelijkheid over de mogelijke links tussen de

investeerders en het regime in Saoedi-Arabië enerzijds en tussen de investeerders en extremistische of wahabitische terreurorganisaties anderzijds? Kunt u meer duidelijkheid verschaffen over de rendabiliteit en de financiering van het project? Aanvankelijk dacht men dat de financiering helemaal door Saoedi-Arabië zou gebeuren, maar nu blijkt dat dit slechts voor een vijfde het geval zal zijn en dat nog geen enkele financiële instelling in Vlaanderen is benaderd. Er doen geruchten de ronde dat amper 10 procent van de investeringen rond zou zijn. Hebt u daarover meer informatie? Hoe staat u tegenover het argument van FEBEM dat het aantrekken van de vooropgestelde hoeveelheid afval wellicht niet haalbaar is? Welke afvalstromen zullen er worden verwerkt?

Wat de rendabiliteit betreft, is het belangrijk op te merken dat de totale uitstoot 3,3 miljoen ton CO₂ zal bedragen. Deze vraag komt in de schriftelijke versie van mijn vraag niet voor, dus ik weet niet of u daarop hier al kunt antwoorden. Die hoeveelheid is even groot als de totale uitstoot van de industrie in Vlaanderen in 2005 die niet onder het emissiehandelssysteem Emission Trading System (ETS) viel. Zal de uitstoot van het bedrijf onder het ETS-systeem vallen? Als dat zo is, zullen de aan te kopen rechten ongeveer 56 miljoen euro kosten. Als dat niet zo is, wie zal dat dan financieren? Vlaanderen heeft er zich immers toe verbonden om tegen 2020 de CO₂-uitstoot met 15,7 procent te verminderen. We zullen sowieso al een extra inspanning moeten leveren, dus de vraag mag worden gesteld: quid met die 3,3 miljoen ton? Is dit project wel rendabel? Is er al uitzicht op een finale beslissing over het al dan niet verlenen van de nodige vergunningen en concessies? De Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO) heeft een rapport opgesteld. ERS stelt dat VITO dat moet vrijgeven; VITO stelt dat ERS dat moet doen. Transparantie is nodig. Kunt u dat rapport laten vrijgeven? Dan kunnen we met kennis van zaken over dit dossier praten.

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Voorzitter, collega's, FIT heeft als deelopdracht het aantrekken van buitenlandse investeerders. Vorig jaar is dat overigens met groot succes gebeurd. Ik heb de cijfers bekendgemaakt. FIT neemt op dat vlak een coördinerende rol waar. Dit dossier is een van de meer dan vijfhonderd dossiers die FIT vorig jaar heeft behandeld of begeleid. Het is het grootste, meest complexe en meest uitdagende van alle dossiers. De coördinatietak voor het Waste to Chemicals-project van ERS wordt waargenomen door FIT en het Antwerpse Havenbedrijf. De daadwerkelijke onderhandelingen over de toewijzing van een locatie gebeurt door het Havenbedrijf en de onderneming, FIT is daar niet bij betrokken.

FIT en het Havenbedrijf hebben al sinds 2013 contact met die potentiële investeerder. Gaandeweg zijn de meeste vragen van technische aard beantwoord. VITO speelt daarin een rol. FIT heeft tijdens de plaatsbezoeken van ERS een overzicht gepresenteerd van de instanties die een mogelijke rol in het dossier kunnen spelen, zoals het Agentschap Ondernemen en Innovatie, de Participatiemaatschappij Vlaanderen en Gigarant. ERS heeft, zoals de meeste andere potentiële investeerders, geïnformeerd naar het beschikbare overheidsinstrumentarium inzake facilitering van de financiering van de beoogde investering. Bij mijn weten is tot vandaag geen aanvraag ingediend.

U informeert naar garanties. ERS is eigendom van Faysal Ibrahim Al Issa. De onderneming heeft geen andere aandeelhouders. Hij is een zakenman die expertise heeft opgebouwd in de wereld van afvalverwerking. Er zijn geen aantoonbare verbanden gevonden tussen de man en terrorisme of terreurorganisaties. Tijdens diverse contacten met hem heeft de man dergelijke praktijken ten strengste veroordeeld. Hij voelt zich erg gekwetst over de terugkerende insinuaties over zijn persoon. Hij distantieert zich daarvan en voelt zich persoonlijk geraakt over die uitlatingen.

Het Gemeentelijk Havenbedrijf Antwerpen stelt dat het zijn eerste taak is om het project te beoordelen op de technische en economische aspecten. De uiteindelijke beslissing moet rekening houden met andere factoren. Zoals FIT zich moet laten leiden door ethische principes, neem ik aan dat het Gemeentelijk Havenbedrijf Antwerpen dat evenzeer doet. Het Havenbedrijf heeft een aantal informele, economische en diplomatieke kanalen gebruikt om zich te informeren over de reputatie van de investeerder. Het bedrijf laat weten dat het in dat verband alleen maar positieve signalen heeft opgevangen. Het staat negatief tegenover de insinuaties die maar blijven opduiken.

U vraagt naar de rendabiliteit en de financiering, en vermeldt dat volgens FEBEM het aantrekken van de vooropgestelde hoeveelheid afval niet haalbaar is. Volgens Eurostat is in 2012 – het jaar waarvoor de meest recente cijfers beschikbaar zijn – 2,5 miljard ton afval geproduceerd. Na aftrek van de grote minerale stromen blijft bijna 1 miljard ton over. 210 miljoen ton of 21 procent wordt gestort. In het jongste rapport van Plastics Europe – de Europese sectorfederatie van plastic producerende en plastic verwerkende bedrijven – staat dat in 2014 in de 28 landen van de Europese Unie plus Noorwegen en Zwitserland 25,8 miljoen ton plasticafval is geproduceerd. Daarvan wordt 29,7 procent gerecycleerd, 39,5 procent verbrand en omgezet in energie en 30,8 procent of 8 miljoen ton gestort. ERS wil 3,5 miljoen ton afvalgrondstoffen verwerken, wat dus goed is voor ongeveer 13 procent van de totale in Europa geproduceerde hoeveelheid plasticafval.

Wanneer enkel de afvalstromen worden bekeken die worden gestort en die dus niet worden hergebruikt of verbrand, dan zal ERS op jaarbasis 44 procent van het gestorte plasticafval verwerken. Anders gezegd: deze cijfers tonen aan dat in Europa veel meer afval wordt geproduceerd en gestort dan wat ERS beoogt te verwerken. Voorts is er, naast het potentieel van minimum 8 miljoen ton, een gigantisch verwerkingspotentieel van gestort plasticafval die in de voorgaande jaren zijn gestort en nog altijd worden gestort. Wat de rendabiliteit en de financiering betreft, moet ik stellen dat dit een zaak van dat bedrijf is. Het bedrijf moet een businessplan opstellen, voor het benodigde kapitaal zorgen en risico's nemen. Het is niet mijn taak om daarover een oordeel te vellen. Ik kan niet zeggen of dat bedrijf na de onderhandelingen met het Havenbedrijf daadwerkelijk voor successen zal zorgen.

Het Gemeentelijk Havenbedrijf Antwerpen bevestigt dat de onderhandelingen met ERS na een korte, geplande opschorting tijdens de eindejaarsperiode onverminderd worden voortgezet. Daarover zijn berichten verschenen. Het Havenbedrijf blijft bij zijn eerder ingenomen standpunt dat het potentieel van het project voor de haven van dien aard is dat de duur van de onderhandelingen ondergeschikt is aan de kwaliteit van het onderzoek en bijgevolg als een heel normale gang van zaken kan worden bestempeld. Ook voor andere investeringsdossiers is dat het geval. Het Havenbedrijf laat weten dat de onderhandelingen en het onderzoek onder meer focussen op het volgende: de integratie in en synergiën die ERS voor de huidige petrochemische sector kan betekenen; de financiering; de levenszekerheid van het niet-recycleerbare afval en de impact ervan op de bestaande 'waste to energy'-markt; de validatie van de technische projectpartners waarmee ERS van plan is te werken; de opstelling van een sluitende concessieovereenkomst die maximale garanties biedt voor het Havenbedrijf met betrekking tot de realisatie van het project, en dit zowel inzake financiering als concrete uitvoering; en ten slotte de ervaring, deskundigheid en antecedenten van het team van ERS.

Ik meldde al dat ERS met studiewerken ter voorbereiding van de vergunningsaanvragen pas kan starten nadat die concrete concessie aan het Delwaidedok aan ERS effectief is toegewezen.

Dan volgt er een diepgaande engineeringstudie, wat ook normaal is. ERS moet die uitvoeren en betalen. Dat is een studie ter waarde van ongeveer 400 miljoen

euro. Die studie moet de voorwaarden vereist voor een mogelijke implementatie in detail onderzoeken, wat heel gangbaar is voor dit soort projecten. Dit zal al gauw een periode van achttien maanden tot twee jaar vergen. Pas indien alle vragen daarbij aan bod zijn gekomen wat de effectieve productie betreft, kan er met de implementatie worden gestart. Op dat moment zal de financieringsconstructie van het totaalproject ook afgerond moeten zijn.

Ik begrijp dat u straks een vraag stelt aan collega Schauvliege wat ETS betreft, dus ik laat het aan haar over om daarop te antwoorden. Die vraag geldt natuurlijk voor de hele circulaire economie. Die geldt evenzeer voor het project 'Closing the Circle' van Machiels in het kader van het Strategisch Actieplan voor Limburg in het Kwadraat (SALK). Dat zijn CO₂-producenten, maar die halen veel meer CO₂ weg dan ze uitstoten. Dat is dus een Europese regeling. Daar moeten we over nadenken. Ik neem aan dat ERS inderdaad een vrijstelling zal vragen. Anders kun je dat soort projecten niet doen. Dan moet men het project van Machiels in Limburg ook niet doen. Dat is een afweging die ik moet maken. Ik ga daar verder niet op in. U zult dat uitvoerig bespreken met collega Schauvliege, maar ongetwijfeld zal dat aan de orde zijn, en is dat een vraag waarover de Europese Commissie zich zal moeten buigen.

De voorzitter: Mevrouw Turan heeft het woord.

Güler Turan (sp-a): Minister-president, ik dank u voor uw antwoord. Ik ben het eens met u en schepen Van Peel: het gaat hier niet om de snelheid, maar ook om de kwaliteit van het dossier. Dit moet inderdaad zeer grondig worden onderzocht.

Het is heel positief dat FIT dit mee ondersteunt, dat het sinds 2013 daarmee bezig is. In tegenstelling tot de berichten die wij hadden, hebt u vandaag kunnen bevestigen dat het Havenbedrijf de gesprekken opnieuw heeft opgestart. Enkele dagen geleden had de havenschepen immers zelf bevestigd dat de onderhandelingen stil-lagen en dat de experts zeiden dat er geen ... (*Opmerkingen van Annick De Ridder*)

Mevrouw De Ridder, ik neem aan dat u straks het woord zult krijgen.

Ik neem er dus akte van dat die berichten niet kloppen, dat er tijdelijk een opschorting was en dat alle onderhandelingen nu normaal verlopen.

U zegt dat men sinds 2013 bezig is in dit dossier en dat vooral de meer technische vragen beantwoord zijn. Dat is echter net ook een probleem. U hebt geantwoord op de vragen die hier vandaag zijn gesteld, maar ook de technische vragen die er zijn in dit dossier, zijn niet beantwoord. Er zijn heel veel vragen, ook vragen over niet-recycleerbare plastics die worden gerecycleerd. Er is mechanische recyclage, er is chemische recyclage en dat zijn allemaal systemen die elkaar uitsluiten en waarbij het ene systeem beter is dan het andere. Dat moet toch diepgaand worden bekeken, vooral ook omdat daar in de sector vraag naar is. U zegt dat dit is beantwoord in het VITO-verslag, maar omdat dat verslag niet is vrijgegeven, kunnen we dat vandaag niet weten. De vraag of die technieken nu wel de beste zijn, zowel voor het klimaat als met betrekking tot recyclage en de circulaire economie, is vandaag voor mij en voor veel mensen dus niet beantwoord. Heb ik het juist begrepen als ik stel dat er eerst een dossier moet worden ingediend en de concessie van het Havenbedrijf moet worden toegekend alvorens er een meer technische en open studie van het project kan komen? Is dat de volgorde? Het lijkt me heel raar dat die studie dan daarna komt.

U zegt dat ETS voor alle projecten geldt. Dat klopt en dat is ook iets waarmee we rekening moeten houden. Als het niet onder ETS valt, dan komt het wel op kap van de Vlaamse Gemeenschap. Hoe zal dat dan worden geregeld? U hebt nu al heel veel zorgen met het klimaatakkoord en de uitvoering daarvan. Wat zal dat dan geven tegen 2020, als u uitzonderingen blijft toekennen?

De voorzitter: De heer De Croo heeft het woord.

Herman De Croo (Open Vld): Ik meen te begrijpen dat men zeker en vast ook de impact op het verkeersprobleem van de Antwerpse ring heeft berekend. Dat is een aan- en afvoerplaats.

Men zal waarschijnlijk ook de impact hebben berekend van de toepassing van de wet-Major. Ik meen immers te hebben begrepen dat dit alles zich afspeelt in het havengebieden.

Dit is toch een arbeidsrijke plaats. Ik denk dat ik u heb horen zeggen dat dit meer dan achthonderd jobs met zich zou meebrengen. Ik vermoed dat men ook al die contexten onder ogen heeft genomen in de voorbereiding van de fiche van die investering.

De voorzitter: De heer Van Overmeire heeft het woord.

Karim Van Overmeire (N-VA): Voorzitter, minister-president, ik denk dat het heel goed is dat dit dossier hier nog eens ter sprake komt. De cijfers zijn hier al genoemd en het zijn toch wel indrukwekkende cijfers. Het gaat om een investering van 3,7 miljard euro, waarvan maar een deel Saoedisch geld, als ik het goed begrijp, wat de context dan toch een beetje verandert. Het gaat om 900 jobs, waarvan 150 voor laaggeschoolden. Het gaat ook om 3,5 miljoen ton afval dat zou worden verwerkt en omgezet in grondstoffen. Dat lijkt me dus een dossier te zijn dat we niet elke dag op ons bord krijgen. Ik denk dat het een partijvoorzitter was die recent zei uit te gaan van een positief mensbeeld. Dat moeten we in dit dossier misschien ook eens doen: niet alleen de bedreigingen zien, maar ook de opportuniteiten, zonder blind te zijn, natuurlijk, voor een aantal problemen die kunnen opduiken. Daarom is het goed dat ter zake met grote zorgvuldigheid wordt gehandeld. Minister-president, ik heb echter begrepen uit uw antwoord dat die zorgvuldigheid zeker aan de dag wordt gelegd.

We lezen ook hier en daar in de krant dat Rotterdam op vinkenslag ligt om dit dossier van ons over te nemen. Zit daar meer achter? Kunt u even schetsen hoe groot het risico is dat uiteindelijk niet Antwerpen, maar Rotterdam die investering zou krijgen?

De voorzitter: De heer Kennes heeft het woord.

Ward Kennes (CD&V): Voorzitter, dit is inderdaad een heel groot en heel complex dossier, met heel veel aspecten. Er wordt ook verwezen naar studies die we niet kennen, waarvan we vermoeden dat ze bestaan en waarvan we via de media vernemen wat erin zou staan. Het punt is echter dat het heel moeilijk wordt te discussiëren over zaken die nog vertrouwelijk zijn of vertrouwelijk moeten blijven, zoals de studie over de uitstoot. Ik heb er begrip voor dat, als het over investeringen gaat, je dat niet altijd met fanfare voorop moet doen. Je hebt vertrouwen nodig om investeerders aan te trekken. Er zijn echter natuurlijk heel wat bezorgdheden in dit dossier: er is de mobiliteit, er is het leefmilieu, er is de link met Saoedi-Arabië, een land dat op dit moment natuurlijk zorgen baart. We moeten er ons ook voor hoeden om mensen aan de schandpaal te nagelen. Als dat nodig is dan mag dat, dan moet dat, maar we moeten wel voorzichtig zijn met reputaties. Ik vind dat we enige terughoudendheid aan de dag moeten leggen tot zaken bewezen zijn. We mogen niet lichtzinnig verwijten en aanklachten formuleren.

We zijn met heel veel fracties die dat volgen, op diverse niveaus: Vlaams, maar ook stedelijk. De interesse is er bij iedereen en de zorg voor zowel de tewerkstelling als de andere aspecten is er eveneens.

Minister-president, het gaat over 3,7 miljard euro, waarvan een minderheidsaandeel inderdaad buitenlands geld is. Waarschijnlijk zal er nog heel veel Belgisch, Vlaams of Europees geld ter sprake moeten komen. Zijn er ook vragen gekomen bij de haven, bij Antwerpen, bij andere instanties die u kent, om financieel mee te participeren in dit grote project? De buitenlandse financiering volstaat immers niet voor de 3 miljard euro voor dit project.

De voorzitter: De heer Vanbesien heeft het woord.

Wouter Vanbesien (Groen): Het argument dat Rotterdam het zal doen als Antwerpen het niet doet, komt altijd. Dat is een vrij klassiek dreigement. Ik wil enigszins protesteren tegen het beeld dat er twee mogelijkheden zijn in Antwerpen: ofwel realiseren we het ERS-project en dan komen er negenhonderd jobs bij, ofwel komt er niets.

Dat klopt natuurlijk niet. Dat is trouwens ook door schepen Van Peel gisteren nog eens heel duidelijk gezegd in de gemeenteraad: er zijn eigenlijk heel veel geïnteresseerden om iets te gaan doen aan het Delwaidedok. Voor wat het waard is: politiek gezien gelooft in Antwerpen bij heel de oppositie, in al haar schakeringen, niemand nog in dat project. Ook bij de meerderheid, maar dan off the record, begint het bij mensen al enigszins op losse schroeven te staan door de diverse aspecten die ermee te maken hebben. Dan gaat het zowel over de milieueffecten als over de link met Saoedi-Arabië en het voor sommigen te megalomane karakter van het project. Het lijkt me interessant om te overwegen een andere weg te bewandelen.

De voorzitter: Mevrouw De Ridder heeft het woord. *(Opmerkingen van Herman De Croo)*

Annick De Ridder (N-VA): De gemeenteraad van Antwerpen? Het gaat om negenhonderd jobs, dus het lijkt me de moeite waard om dat hier te bespreken, collega De Croo.

Ik bekijk al een paar maanden met toenemende verbazing hoe de oppositie – en dan heb ik het zowel over sp.a als over Groen – reageert op een mogelijke investering met een enorm potentieel qua toegevoegde waarde en werkgelegenheid. Ik zei het daarnet al: het gaat om negenhonderd jobs. En dan reageert men met zo'n verkramptheid, zo'n misprijzen, zo'n wantrouwen. 'Il faut le faire.'

Uiteraard moeten er dingen worden onderzocht. Iedereen heeft altijd gezegd dat bepaalde familiebanden uiteraard moeten worden onderzocht en uitgesloten. Uiteraard zijn we daar bezorgd over en gevoelig voor. Er wordt hier verspreid dat het banden zijn met het regime. Het zijn banden met ondernemers die wensen te investeren. Dat wordt nagekeken. Ik heb ook gelezen dat er daarover een rapport van de Staatsveiligheid zou zijn dat ook groen licht zou hebben gegeven. Daar zou dus geen sprake zijn van de banden die sommigen ervan zouden willen maken.

Mevrouw Turan, die onderhandelingen lopen. Ik weet niet of u al eens dergelijke onderhandelingen van dichtbij hebt meegemaakt. Dat verloopt met 'hiccups'. Het is niet zo dat men een paar weken bij elkaar zit, handjeklapt en dan klaar. Dat zijn enorm zware contracten en enorm zware onderhandelingen, waarbij terecht alle aspecten worden bekeken: de financiële aspecten, de rentabiliteit, de milieuvorwaarden, de vraag hoe alles in het globale havenverhaal past. Dat zijn enorm lange trajecten. Dit wordt bekeken door de haven, door VITO en ook door anderen.

Ik begrijp uit welke hoek de door u gestelde vragen komen. U wilt het liefst dat de overheid de hele rentabiliteitskwestie gaat bekijken. Welnu, ik moet u teleurstellen: dat doet de overheid niet. U wilt dat de overheid gaat bekijken of

dat financierbaar is of niet, met het vreemd vermogen. Een overheid doet dat niet. Dat zijn zaken die de privé oplost.

Wees toch zuiver in uw verhaal. U zegt dat u dat niet wilt. U zegt daarbij neen tegen negenhonderd jobs en een investering van 3,7 miljard euro. Haal geen valse voorwendsels aan om dit te vergiftigen. Het is altijd iets. Ofwel zitten er terroristen achter, ofwel is het volgens u niet financierbaar, of anders is het milieumatig niet rond te krijgen. Zeg hier dan gewoon dat u die investering niet wilt. Wees daar eerlijk over. Ik ben alleszins heel blij dat de nieuwe raad van bestuur, die gedepolitiseerd is, hierover zal moeten beslissen. Zoals u weet, is die raad van bestuur geprofessionaliseerd. Ik ga er echter van uit en reken erop dat, als de bekommernissen zijn opgehelderd die we uiteraard allemaal hebben met betrekking tot de investeerders daarachter, die professionele raad van bestuur een goede beslissing zal nemen, en dat nadien banken zich zullen buigen over de financiële haalbaarheid van het aantrekken van vreemd vermogen.

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Zoals ik al zei: het is het havenbestuur dat beslist om daar al dan niet mee door te gaan. Het havenbestuur heeft meegedeeld wat ik hier heb gezegd, namelijk dat er verder wordt gesproken met ERS, dat er tijdens de eindejaarsperiode een geplande onderbreking is geweest en dat er helemaal geen sprake is geweest van het stopzetten hiervan. Het is ook een beslissing van het havenbestuur om die onderhandelingen te voeren. Er zijn leden die zeggen dat er mogelijke alternatieven zijn. Ik stel vast dat het Havenbedrijf op dit ogenblik heeft beslist om voor het Delwaidedok te gaan onderhandelen over dit zeer belangrijke dossier.

Dat dit een belangrijk dossier is, hoef ik u niet te zeggen. Ik heb de cijfers bekendgemaakt van alle buitenlandse investeringen van vorig jaar. Dat gaat over 2,7 miljard euro. Dit is één investering van dezelfde omvang. Daarmee wil ik maar aantonen hoe belangrijk deze investering is. Ze kan inderdaad zorgen voor werkgelegenheid voor negenhonderd mensen.

Uiteraard zijn er concurrenten. Mijnheer Vanbesien, dat is geen dreigement, dat is een vaststelling. Er is sprake van drie grote chemische clusters in een heel kleine straal, met Nordrhein-Westfalen en Rotterdam. Uiteraard is er concurrentie op dat vlak. Als dit project doorgang vindt, zou het heel goed zijn dat we dat kunnen binnenhalen.

Aan mevrouw Turan, de heer De Croo en anderen moet ik zeggen dat ik niet inga op de vragen over de leefmilieuvergunning. Daar moet een dossier voor worden ingediend. Dat vergt uitgebreide studies. Er is inderdaad een VITO-studie. Die kan niet worden vrijgegeven. Als ik het goed begrijp, is die ter inzage gegeven aan de bestuurders van het Havenbedrijf, op voorwaarde van non-disclosure. Daar staat immers natuurlijk het hele productieproces van dat bedrijf in, dat voorhoudt innovatieve methodes te hebben voor dat omzetten van afval in producten. Dat kunnen we natuurlijk niet op straat gooien. Ter zake moeten we allemaal de grootste mate van vertrouwelijkheid bewaren. Ik hoop dat iedereen toch inziet dat dit belangrijk is. Dat belet natuurlijk niet dat, op het moment dat er vergunningen worden gevraagd, dit dossier zal worden bekeken door diegene die daartoe gemachtigd is, dat het zal worden getoetst aan alle regelgeving. Nu vragen dat die VITO-studie zou worden vrijgegeven, zou er echter meteen voor zorgen dat de bedrijfsgeheimen op straat worden gegooid.

De volgorde is dus inderdaad dat er eerst wordt beslist over die concessieaanvraag. Dat is heel gebruikelijk. Daarna moeten er zeer grote engineeringstudies gebeuren. Ik heb u gezegd dat dat bedrijf naar schatting ongeveer 400 miljoen euro moet investeren vooraleer kan worden beslist of men het doet of

niet. Het is dus evident dat een bedrijf die concessie wil hebben. Dat zijn clausules met een ontbindende of met een opschortende voorwaarde. Het zal waarschijnlijk een ontbindende zijn. Beslist het bedrijf uiteindelijk om het niet te doen, dan komt er natuurlijk een einde aan die concessieovereenkomst en kan er met andere gegadigden worden onderhandeld over het Delwaidedok.

De financiering is een zaak van ERS. Wij schetsen voor ERS wat de mogelijkheden zijn, welke de steunmaatregelen zijn, die natuurlijk zeer beperkt zijn in verhouding tot een dergelijk groot project. We hebben ook gewezen op de bestaande formule van Gigarant. Het is echter evident dat het aan dit bedrijf is om ervoor te zorgen dat er voldoende kapitaal wordt verzameld. Ik neem aan dat het naar de financiers, naar de bankenwereld zal stappen. Het is een ontzettend groot bedrag, 2,7 miljard euro. Het is in die periode de opdracht van ERS om ervoor te zorgen dat er voldoende financiering is, zoals ik heb geantwoord. Dat is niet een zorg van de Vlaamse overheid. Daar kunnen wij ons niet mee inlaten.

Mevrouw Turan, ik herhaal tot slot wat ik heb gezegd: het ETS-probleem is inderdaad een ontzettend groot probleem. Dat zal Europees moeten worden opgehelderd, maar hetzelfde probleem zal er zijn voor alle dergelijke investeringen in Vlaanderen, in Europa. Voor 'Closing the Circle' zal er exact hetzelfde probleem zijn. Dit is een bedrijf dat CO₂ uitstoot, maar er tegelijkertijd voor zorgt dat er veel meer CO₂ uit de lucht wordt gehaald. Er zal een vrijstelling moeten worden gevraagd. Komt die er niet, dan zal dat een nieuw probleem creëren. Daar moet een antwoord op komen.

Het is goed dat we nu alles in kaart brengen. Wij zijn daarmee bezig. Ik volg die zaken uiteraard slechts op afstand. Dat is niet mijn bevoegdheid, en in eerste instantie gaan de onderhandelingen tussen het Havenbedrijf en ERS. Het is echter duidelijk dat er een aantal zaken zijn die fundamenteel een oplossing moeten krijgen. Dit is een zeer groot en zeer complex dossier. De afloop ervan kennen we op dit ogenblik nog niet. Ik heb verslag uitgebracht van wat ik ter zake kan antwoorden.

De voorzitter: Mevrouw Turan heeft het woord.

Güler Turan (sp-a): Minister-president, ik dank u voor uw antwoord. Als u zegt dat er met betrekking tot ETS nog veel vragen moeten worden beantwoord, dan ben ik het met u eens. Men zegt me: zeg dan gewoon dat u tegen dat project bent. Wij hebben vragen. Ik noteer dat diverse collega's dezelfde vragen hebben, dat er nu een aantal vragen zijn beantwoord over de investeerders zelf.

U moet ook toegeven, minister-president, dat uw keuze de keuze van het Havenbedrijf is. Twee dagen na mijn vorige vraag, zei de heer Van Peel hier dat het niet zijn taak was uit te zoeken of de investeerders banden hebben met Al Qaida en dat de hogere overheid dat maar moest opleggen. Ik heb nog altijd geen duidelijk antwoord. Pas op het ogenblik dat het project effectief vorm begint te krijgen, zullen we er blijkbaar het fijne van weten. In elk geval zijn er alternatieven genoeg. We moeten niet wachten op dubieuze investeringen van derden, maar gaan beter op zoek naar investeringen in de juiste technologie. Ik ben er niet van overtuigd – en ik ben niet alleen – dat de ERS-recyclage-technologie die vandaag wordt voorgesteld, met de bijbehorende verkeersstromen en afvaltonnages, de beste oplossing is. Ik denk dat we beter kunnen. Ik vraag u dan ook FIT de opdracht te geven mee naar alternatieven te zoeken voor recyclage van huishoudelijk en ander afval. De mogelijkheid van chemische recyclage naar methanol bestaat en die methanol kan als brandstof voor de schepen worden gebruikt. Dat is nog eens circulaire economie.

Annick De Ridder (N-VA): Ik noteer dat u negenhonderd jobs een dubieuze investering noemt.

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Zo werkt het natuurlijk niet, mevrouw Turan. Ik kan FIT niet de opdracht geven een alternatief te zoeken. Investeerders komen naar ons toe, komen op opportuniteiten af en FIT begeleidt hen, toont hen de mogelijkheden. Vorig jaar heeft FIT in meer dan vijfhonderd dossiers voor begeleiding gezorgd.

Over de alternatieven op milieuvlak waarnaar u verwijst, ga ik niet eens in discussie. U kunt dat beweren, maar ik weet dat niet, ik ben geen specialist. VITO heeft de techniek beschreven, maar ik heb geen inzage in dat dossier en ik neem aan, u ook niet. De bestuurders hebben het gekregen, maar met een 'non disclosure'-clausule. Ik weet niet wat de heer Van Peel heeft gezegd en waag me dan ook niet aan commentaar daarop. Wel weet ik dat het Havenbedrijf zich over de investeerder heeft geïnformeerd. Dat is ook heel logisch, zeker als er herhaaldelijk insinuaties zijn over mogelijk banden met zoals u die ook uit. Ook FIT heeft zich geïnformeerd, binnen de mogelijkheden die FIT heeft. Ik kan niet spreken voor het Havenbedrijf, maar als die banden er zouden zijn, dan werkt FIT niet aan het project mee. Zo eenvoudig is dat. Dat zou in strijd zijn met elke ethische norm. Daar wil ik heel klaar in zijn om elk misverstand daarover te voorkomen. Ik neem aan dat het Havenbedrijf in dat geval exact dezelfde houding zal aannemen, ook al heb ik er geen enkele bevoegdheid over.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Güler Turan aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de nakende toekenning van de markteconomiestatus aan China – 824 (2015-2016)

Voorzitter: de heer Jan Van Esbroeck

De voorzitter: Mevrouw Turan heeft het woord.

Güler Turan (sp.a): In 2001 trad China toe tot de Wereldhandelsorganisatie. Het land had bepaalde hervormingen doorgevoerd om van zijn economie een volwaardige markteconomie te maken, maar had nog een lange weg te gaan. Het was nog steeds een sterk staatsgeleide economie met een strikte regulering van kapitaalmarkten, beperkingen voor investeringen, een grote rol van staatsbedrijven en zware subsidiëring van bepaalde sectoren. Daarom werd beslist om China niet de status van 'markteconomie' toe te kennen.

Deze beslissing maakt het voor andere handelsmachten mogelijk om hun industrieën te beschermen tegen goedkope, niet-marktconforme Chinese invoer, tegen dumpingpraktijken dus. Chinese exporteurs moeten bij beschuldigingen van dumpingpraktijken bewijzen dat zij wel marktconform opereren. De uitkomst van zulke antidumpingzaken wordt bepaald door internationale referentiepunten en niet door de Chinese kostprijs. De EU en China kwamen veelvuldig met elkaar in aanvaring rond deze problematiek. Maar liefst 80 procent van alle antidumpingzaken die de EU aanspande, waren tegen China gericht.

Het toetredingsprotocol van 2001 bevat echter een clause die bepaalt dat China na 15 jaar, op 11 december 2016, de status van markteconomie kan krijgen. China beweert dat het om een automatische erkenning gaat, maar over de interpretatie van deze clause bestaat onenigheid bij zowel de Europese Commissie, de lidstaten, als de Wereldhandelsorganisatie. Een van de opties die bij de Commissie op tafel zou liggen, is een erkenning als markteconomie, maar met een voorlopig behoud van invoertarieven voor bepaalde producten om specifieke

sectoren te beschermen tegen oneerlijke Chinese concurrentie. De Verenigde Staten hebben laten weten dat ze zich met alle mogelijke middelen zullen verzetten tegen een erkenning van China als markteconomie. Daarmee heeft de adviseur me dat ook informeel bevestigd.

Het toekennen van de status van markteconomie aan China zou aanzienlijke gevolgen hebben voor de Europese economie. Het Economic Policy Institute raamt het aantal bedreigde jobs tussen 1,7 en 3,5 miljoen en voorspelt een krimp van het BNP met 1 tot 2 procent. Verschillende sectoren, de staalindustrie op kop, worden zelfs met de huidige invoertarieven hard getroffen door agressieve Chinese dumpingpraktijken. Als de invoertarieven niet kunnen worden gehandhaafd als gevolg van de toekenning van de status van markteconomie aan China, is de toekomst bedreigd van onder andere staal-, zonnepanelen-, papier-, keramiek- en fietsproducenten. Daarnaast maken sommige Europese bedrijven gretig gebruik van de goedkope Chinese grondstoffen, waardoor ook binnen bepaalde sectoren onenigheid heerst.

Een eventuele erkenning van China als markteconomie zal ook gevolgen hebben voor de onderhandelingen over het Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP). Zo zouden de Verenigde Staten al gewaarschuwd hebben dat het TTIP in gevaar komt als Europa China erkent als markteconomie en vergeleek Washington die erkenning met een 'eenzijdige ontwapening'. Ik verwijs daarvoor naar De Standaard van 11 januari, maar zowel Malmström als de Amerikaanse ambassadeur hebben op dat punt wat terughoudender gereageerd.

Ondanks de mogelijk verregaande impact die de beslissing kan hebben, heeft de Europese Commissie zich er niet formeel toe verbonden een impact assessment uit te voeren. Nochtans moet ze volgens haar eigen regels steeds een dergelijke impact assessment uitvoeren wanneer ze beleidsbeslissingen van een dermate grote impact overweegt. Zowel de S&D- als de EVP-fractie liet zich kritisch uit over de houding van de Europese Commissie, vragen een politiek debat ten gronde en eisen een impact assessment.

De beslissing van de Europese Commissie, die tegen de zomer wordt verwacht en zowel door het Europees Parlement als door de lidstaten moet worden bekrachtigd, zal repercussies hebben op de economie, de industrie en de tewerkstelling in heel Europa en dus ook in Vlaanderen.

Ik heb dan ook volgende vragen, minister-president.

Wat is het standpunt van de Vlaamse Regering inzake de toekenning van de status van markteconomie aan China? Vindt u dat louter een technische kwestie of meent u dat de beslissing toch de nodige reflectie en een impact assessment verdient?

Hoe bent u van plan dit standpunt te verdedigen in de Raad? Zult u aandringen op een impact assessment?

Hoe schat u de gevolgen in voor de Vlaamse economie indien de Europese antidumpinginstrumenten worden aangepast wanneer China de status van markteconomie krijgt? Hebt u hierover reeds overleg gehad met sectororganisaties? Welke sectoren zouden het hardst getroffen worden?

Denkt u dat de toekenning van de status van markteconomie aan China de onderhandelingen met de VS over het TTIP in het gedrang zal brengen?

Intussen heb ik een studie gevonden over de impact van een erkenning van China als markteconomie. Op pagina 21 daarvan is sprake van een verlies van 30.000 tot 60.000 jobs in België. Dat is dus een impact van formaat.

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Op 11 december 2001 is China inderdaad, met instemming van de toenmalige Vlaamse en Federale Regering, lid geworden van de Wereldhandelsorganisatie, met in de bepalingen het fameuze artikel 15 waarnaar u verwijst, mevrouw Turan, en waarover nu zoveel discussie bestaat. We kunnen op zijn minst zeggen dat het artikel sibillijns geformuleerd is. Heel veel mensen breken zich er het hoofd over en er circuleren twee interpretaties.

Destijds werd China beschouwd als de grootste hybride economie. Het land kreeg dan ook het statuut van niet-markteconomie, waardoor antidumpingmaatregelen mogelijk werden. Door de toetreding verbond China zich ertoe vanaf die datum hervormingen te realiseren om te voldoen aan de WHO-principes van niet-discriminatie, marktopening, transparantie en voorspelbaarheid, onvervormde handel en preferentiële behandeling voor ontwikkelingslanden. Intussen is China – dat weten we allemaal – voor een deel verder afgestapt van zijn rigide planeconomie van enkele decennia voordien en kent het land bemoedigende hervormingen.

China argumenteert nu dat het op basis van artikel 15 van het toetredingsprotocol op 11 december 2016 automatisch de status van markteconomie moet krijgen. Dat fameuze artikel zegt: "In any event the provisions of subparagraph (a)(ii) shall expire 15 years after the date of accession." We zijn nu inderdaad vijftien jaar later en krijgen de problemen op ons bord. Dat niet elk land het ermee eens is dat China in aanmerking komt voor de status van markteconomie, is een understatement. Een dertigtal lidstaten van de WHO, waaronder niet onbelangrijke zoals Australië, Nieuw-Zeeland en Singapore, hebben intussen unilateraal China erkend als markteconomie, andere, zoals de VS, Mexico, Canada, India, Japan, nog niet.

Ook in de Europese Unie is het alles behalve een uitgemaakt zaak. Cruciaal hierin is dat wanneer China effectief de status van markteconomie krijgt, de dumpingheffingen anders zullen worden berekend, namelijk aan de hand van de intern Chinese prijs. We weten allemaal dat China nog heel wat staatsbedrijven telt en dus bestaat de vrees dat eerlijke concurrentie niet mogelijk zal zijn en dat de prijsberekening aan de hand van de intern Chinese prijzen geen marktprijzen zal opleveren. Zo is kapitaal in China gratis, terwijl wij ervoor moeten betalen, en met zijn staatsbedrijven opereert China toch heel anders op de markt dan wij. Bovendien zijn er daar ook serieuze subsidies. Er is dus een zeer groot potentieel gevaar voor onze staalsector. Wel snijdt het een mes langs twee kanten. Heel wat van onze ondernemingen hebben belang bij die marktstatus. Investerings- en bestellingen lopen in de twee richtingen. Tal van Vlaamse en Europese bedrijven hebben grote belangen in China.

Ik vraag dan ook een economische-impactassessment uit te voeren, maar ook een gedegen juridische analyse van artikel 15, van de zogezegde automatische strekking van het toetredingsprotocol van China tot de Wereldhandelsorganisatie. Befaamde juristen zeggen dat het artikel niet leidt tot automatische toetreding, dat het gehele plaatje moet worden bekeken en dat China niet aan de voorwaarden voldoet, maar het blijft een heikel punt, dat ik ook in mijn gesprek met commissaris Malmström heb aangekaart.

Ik wil u nog meegeven hoeveel dumpingonderzoeken er tegen China worden gevoerd. In 2014 startte de Commissie in het totaal 16 zaken, en 6 daarvan waren tegen Chinese producenten gericht. In 2015 lag het percentage nog hoger, met 5 van de 8 antidumpingonderzoeken die tegen Chinese producenten waren gericht. Het gaat inderdaad onder andere over cement, zonnepanelen, siliconen, aluminium en staal. Ik lees dat er dankzij die Europese antidumpingmaatregelen in de Europese industrie zo'n 250.000 jobs beschermd en behouden zijn.

Het feit dat er door de lage grondstofprijzen en de lage productieprijzen extreme overcapaciteit is op de Chinese staalmarkt, is uiteraard niet vreemd aan het grote aantal antidumpingonderzoeken. Het voorbije jaar namen de staalprijzen een duik van maar liefst 25 procent.

De Chinese staalproductie bedraagt 1,2 miljard ton per jaar. Dat is meer dan de helft van de wereldproductie. China heeft daarbij jaarlijks een overcapaciteit van 340 miljoen ton. Die overcapaciteit wil China kwijt op de wereldmarkt. De Europese Unie produceert jaarlijks slechts 150 miljoen ton staal. China heeft dus een overcapaciteit aan heel andere prijzen die meer dan het dubbele bedraagt van de totale Europese productie.

Volgens een studie van Aegis zouden er 3 miljoen banen in Europa op de helling staan. Ik herinner u eraan dat, volgens de laatste economische studie van de Europese Commissie van 2011, China slechts aan een van de vijf EU-criteria voldoet. Ondanks de verbintenissen om de Chinese economie om te vormen tot een markt die voldoende beantwoordt aan de markteconomische principes en WTO-regels, blijkt uit de studie van de Wereldbank van 2012 dat China nog niet voldoet aan de voorwaarden. De Wereldbank concludeert: "China's transition to a market economy is incomplete in many areas." Een studie van het Europees Parlement toont ook aan dat industrieën die direct betrokken zijn bij de anti-dumpingmaatregelen, een economische impact zouden kunnen ervaren zoals precies de staalindustrie. De impact zou verschillend kunnen zijn, afhankelijk van een aantal variabelen, afhankelijk van de sector, van het type van onderneming, ook afhankelijk van de lidstaat van de Europese Unie. Ik heb daarstraks een aantal betrokken sectoren opgesomd.

Wat is de potentiële impact van de markteconomiestatus voor de Vlaamse economie? Alleen al in de staalsector – Arcelor-Mittal – gaat het over tienduizend directe en indirecte jobs waarop de gewijzigde status van China een impact zal hebben. Ik heb vorige week in Davos vertegenwoordigers ontmoet van de staalindustrie die allemaal hun diepe bezorgdheid hebben geuit, die gezegd hebben dat het de sluiting betekent. Voor mensen die begaan zijn met de CO₂-uitstoot, kan ik u zeggen dat Arcelor-Mittal weliswaar een grote uitstoter van CO₂ is, maar op dat vlak de best presterende van de wereld is. Het gemiddelde – ik zeg het uit het hoofd – van de CO₂-uitstoot van de staalindustrie bedraagt het dubbele of meer dan het dubbele van wat Arcelor-Mittal nu al bereikt. Wie zorgt voor een economische verschuiving, zorgt meteen ook voor een veel grotere mondiale CO₂-uitstoot.

Het is natuurlijk zo dat mijn diensten, Internationaal Vlaanderen en Flanders Investment & Trade, hierover in overleg blijven met zowel de industrie als met de betrokken werknemers. In Davos heb ik vernomen dat de Europese werknemersorganisaties protest op gang zullen brengen. Dit gaat over een potentieel verlies van ontzettend veel jobs, van ontzettend veel welvaart gegeneerd door onze industrie. Als dat niet op een level playing field gebeurt, als dat gebeurt met dumpingpraktijken, dan strijden we niet meer met gelijke wapens. Onze staalsector is zeer sterk betrokken. Dat is ook zo in het Verenigd Koninkrijk, dat is ook zo in Frankrijk. De Franse minister Macron heeft al het voortouw genomen en zwaar geageerd. Het is evenzeer zo in Duitsland, in Luxemburg en in andere lidstaten.

Voor de Vlaamse Regering is het een absolute voorwaarde dat de impact van de toekenning van die status eerst grondig wordt onderzocht. Ik plaats dit op de interfederale DGE-vergadering (Directie-Generaal Europese Zaken en Coördinatie) overmorgen. Ik heb ook gezien dat de Europese Commissie hier werk van maakt. Voorzitter Juncker heeft na de eerste bespreking van het dossier op het college van 13 januari jongstleden erop aangedrongen dat de commissiediensten

een analyse maken die de kwestie vanuit alle belangrijke invalshoeken onderzoekt, gezien het belang voor de internationale handel en de Europese economie. Vicevoorzitter Katainen heeft de juridische dienst van de commissie gevraagd om het dossier ten gronde te analyseren.

Onze twee vragen die ik ook heb geformuleerd aan mevrouw Malmström, worden door de commissie meegenomen. Ik heb een diepgaande economische impact assessment gevraagd en een grondige, juridische analyse van artikel 15 van het toetredingsprotocol. Houdt het inderdaad een automatisme in of niet? Dit zal moet worden uitgezocht. Het is ook heel belangrijk, want als er een procedure komt en als China naar het Hof van Justitie van de Europese Unie trekt en als China ervan uitgaat dat het met die clause een automatische toetreding heeft en als de Europese Unie geen maatregelen heeft getroffen, dan zijn de gevolgen natuurlijk bijzonder zwaar.

Ik heb gisteren vernomen van het kabinet van commissaris Malmström dat de impactanalyse is opgestart en dat het college het dossier deze zomer terug zal openen.

U hebt uw vraag over de TTIP-onderhandelingen met de Verenigde Staten gesteld aan mevrouw Malmström. Ik denk dat ze daar zeer klaar op heeft geantwoord dat dit niet het geval is en dat zij alvast geen signaal heeft gekregen. De TTIP-onderhandelingen zijn bilaterale onderhandelingen tussen twee partners. De markteconomiestatus is een unilaterale beslissing van de Europese Unie. De Verenigde Staten weten dat de Europese Unie haar eigen analyse voert en een eigen Chinabeleid voert. Volgens mij zou er op dat vlak toch best kennisdeling gebeuren tussen de VS en Europa, tussen Europa en Japan enzovoort.

De voorzitter: Mevrouw Turan heeft het woord.

Güler Turan (sp-a): Minister-president, ik dank u voor uw antwoord. Ik ben grotendeels ook tevreden met uw antwoord. Er is een groot potentieel gevaar waarvoor we niet blind mogen zijn en waartegen we een leidende rol moeten opnemen. Ik heb mevrouw Malmström twee weken geleden de vraag gesteld. Ik ben blij dat u ook van de gelegenheid gebruik hebt gemaakt om haar aan te spreken.

Ik vind toch dat er wat gelijkenissen zijn tussen het TIPP-dossier en de markt-economiestatuserkenning van China. Het zijn twee dossiers waarbij wij met verschillende studies om de oren worden geslagen, met pro's en contra's. Ik ben heel blij dat u zegt dat de impactanalyse voor u een absolute voorwaarde is. U hebt net bevestigd dat Europa ze heeft opgestart. U zegt dat er juridisch een aantal tegenstrijdige analyses en verklaringen zijn. U hebt een analyse gevraagd aan mevrouw Malmström. Verwachten we dan nu van de Europese Commissie dat men een juridische analyse maakt of gaan we dat vanuit België zelf doen? Hetzelfde voor de impactanalyse. U zegt dat er een impactanalyse aankomt, maar moeten we niet alvast zelf een Belgische impactanalyse opvragen? U hebt gezegd dat u dit zult meenemen naar de interfederale werkgroep van overmorgen. Gaat u vragen om alvast een Belgische impactanalyse op te starten? Dat lijkt me toch zeer aangewezen.

Jan Van Esbroeck (N-VA): Minister-president, het is een economisch verhaal waarbij heel wat sectoren zijn betrokken, niet alleen de staalsector, maar ook de textielsector en de fietsenmakerij. Het is nog tien maanden voor de verlenging automatisch gebeurt. Dat de Europese Commissie nog steeds geen juridisch assessment heeft gedaan, stemt tot ongerustheid. Ik ben blij dat u dat benadrukt en dat u vanuit Vlaanderen zult aandringen om er werk van te maken.

Ik heb uit uw antwoord begrepen dat men er reeds mee begonnen is en dat het resultaat er deze zomer zou zijn. Het is niet onverstandig om er in de DGE-vergadering nog eens de nadruk op te leggen.

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Men had inderdaad kunnen verwachten dat de Commissie er vroeger zou op inspelen. U weet ook dat er een nieuwe Commissie is aangetreden en dat die op dat vlak 'andere gevoeligheden' vertoont. Het is ook zo dat in de vorige commissie bepaalde grote tenoren zeer sterk voorstander waren van die erkenning van China. U kunt het ook positief zien en zeggen dat de Commissie-Juncker wel degelijk hiermee begaan is en er ook werk wil van maken. Het is inderdaad laat, en ik ben er ook absoluut niet gerust in.

Collega Turan, het heeft geen zin om op Vlaams of Belgisch niveau een impactanalyse te gaan doen omdat dit Europees moet gebeuren. Het is Europa dat partner is. Je moet sectoranalyses kunnen doen. Het is een zeer vergaande en diepgaande analyse, die Europabreed moet gaan. Het is Europa dat de partner is. Het is Europa dat de tweede analyse moet doen, de juridische analyse. Het is echt 'spitstechnologie'. Ik heb u de clausule voorgelezen. Als je ze geïsoleerd leest, word je echt ongerust. Als je ze in het geheel ziet, besef je dat er inderdaad bredere argumenten zijn. Ik heb het na het bezoek van mevrouw Malmström aan deze commissie onmiddellijk bij haar aangekaart. We hebben gastvrij gebruik mogen maken van het bureau van de voorzitter zodat we niet ver moesten lopen. Ook de staalsector is zeer ongerust evenals de vakbondsvertegenwoordigingen. Het gaat over welvaart. Je ziet dan dat het geen theoretische discussies zijn. We proberen investeringen aan te trekken en vooral ook de investeringen die hier zijn, hier te houden, want ze zorgen voor welvaart.

De voorzitter: Mevrouw Turan heeft het woord.

Güler Turan (sp.a): Minister-president, ik denk dat Europa zeker zijn verantwoordelijkheid moet nemen. U zegt dat er een wissel van Europese Commissie is gebeurd waardoor tijd is verloren gegaan, maar ik zie niet in waarom wij alvast geen analyse zouden opstarten. Voor het TTIP is er een studie van de Europese Commissie, maar mevrouw Malmström heeft gezegd dat ook elke lidstaat voor zichzelf de impactanalyse moet maken. Het werd net aangeraden. Misschien moeten we dus geen afwachtende houding aannemen en alvast een impactanalyse voor België en Vlaanderen opstarten en misschien zelfs al een definitief standpunt innemen. Dan kunnen we volgende keer aan de Europese Commissie zeggen dat wij al een impactanalyse hebben gemaakt en dat het voor ons een 'no go' is.

Minister-president, onze juristen zouden ook al een juridisch standpunt kunnen innemen. Ik zou u dus willen vragen om geen afwachtende houding aan te nemen. Het is net uw bedoeling om meer actief te zijn in Europa. Neem dus alstublieft een standpunt in dat beredeneerd, beargumenteerd en onderzocht is.

Minister-president Geert Bourgeois: Collega, wij gaan zeer proactief dit dossier opvolgen. Ik heb gezegd wat wij al hebben gedaan. We zullen via DGE wegen op dit dossier en onze belangen heel duidelijk maken. Er moet een zeer diepgaande impactstudie gebeuren, sectoraal en over heel Europa. Dit vergt snelheid en grote investeringen en deskundigheid. Op deze manier zullen we zeer actief op dit dossier wegen.

Ik heb u mijn bezorgdheid geuit. Ik wil voor de goede orde ook zeggen dat er twee kanten aan de medaille zijn. Er is ook heel veel belang gemoeid met de openeconomiestatus van China. Maar wanneer het gaat over competitie met de sectoren waaraan onrechtmatige subsidies worden gegeven, waar dumpingtarieven worden gehanteerd, dan gaat dat voor mij niet.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Güler Turan aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de impactstudie over het TTIP voor België en Vlaanderen
– 825 (2015-2016)**

Voorzitter: de heer Jan Van Esbroeck

De voorzitter: Mevrouw Turan heeft het woord.

Güler Turan (sp.a): Minister-president, ik heb u daarnet, bij de vraag over de markteconomie-status van China, al gevraagd om nu alvast met een studie te beginnen, om straks niet te moeten vaststellen dat we te laat zijn. En als we een impactstudie gevraagd hebben voor China, dan vind ik ook dat we een consequente houding moeten aannemen en dat ook moeten vragen voor het Trans-Atlantisch Vrijhandels- en Investeringsverdrag (TTIP).

Tijdens de commissievergadering van 12 januari jongstleden heeft Europees commissaris voor Handel Malmström niet ontkend dat het Europees Rekenhof ernstige bedenkingen heeft bij de impactstudie over het TTIP die de Commissie liet uitvoeren. Hoewel ze aangaf geen nieuwe studie te zullen bestellen, bevestigde ze nogmaals dat de Commissie aan alle lidstaten en deelstaten heeft gevraagd – ‘deelstaten’ plaats ik hier wel tussen haakjes, want daar ben ik nog niet zeker van, maar ik denk dat wij het zelf wel belangrijk vinden om dat te doen – om een eigen impactanalyse te laten uitvoeren. Meer dan de helft van de lidstaten zou dat intussen gedaan hebben.

Al tijdens de commissievergaderingen van 27 januari en 17 juni 2015 heb ik u bevraagd over het uitblijven van een dergelijke studie voor België en Vlaanderen. Tijdens die laatste commissievergadering zei u daarover het volgende: “Mijn administratie heeft nog contact opgenomen met de FOD Economie. Daaruit blijkt dat de impactanalyse nog niet in de markt is geplaatst. (...) Er wordt meegedeeld door de FOD Economie dat de resultaten er pas in het najaar zullen kunnen zijn. De concrete datum is niet bekend.”

Ondertussen hebben we 2015 al afgesloten, en dus ben ik hier weer, minister-president. Waar is de studie? Is die studie al gemaakt voor België en Vlaanderen? Kunnen de resultaten ook aan dit parlement worden meegedeeld? Indien neen, wat is daar de reden voor? En bent u dan niet van plan om voor Vlaanderen zelf een dergelijke studie te laten uitvoeren? Indien ja, wat is de impact van dit verdrag op de Vlaamse en Belgische economie? En indien er geen studie is gemaakt en u niet van plan bent om er een te laten uitvoeren, hoe acht u het dan mogelijk om als een verantwoordelijk bestuurder een gefundeerd standpunt te kunnen innemen over het TTIP?

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Collega Turan, zoals we hier allebei op 12 januari van commissaris Malmström vernomen hebben, heeft de Europese Commissie aan alle Europese lidstaten gevraagd om elk een studie te maken van de impact van het TTIP. Malmström zei toen dat iets meer dan 50 procent van de lidstaten daar ook op ingegaan is. Voor ons land gebeurt die studie in opdracht van de minister van Economie. Ze wordt georganiseerd door de FOD Economie, meer bepaald door de dienst Internationale Handel. Collega Magnette en ikzelf hebben er samen voor gepleit dat er in die studie rekening zou worden gehouden met de impact op het niveau van de deelstaten.

Ik heb nogmaals nagevraagd wat de status van de werkzaamheden is. Het blijkt dat de overheidsopdracht pas op 9 juli 2015 in de markt is gezet, met een

inschrijvingsperiode tot 20 augustus 2015, en dat de opdracht pas op 2 december 2015 toegewezen is aan het gespecialiseerde consultancybureau Ecorys. In elk geval heeft de dienst mij bevestigd dat de eerste resultaten voor het zomerreces kunnen worden verwacht en dat de volledige studie af zou zijn tegen september 2016. Het is evident dat ik u voor verdere uitleg en details moet verwijzen naar de minister van Economie.

De discussie over de beslissing met betrekking tot het TTIP is gaande. Ik ben heel blij met de hoorzittingen die deze commissie organiseert. Ik heb het gevoelen dat de gesprekken diepgaand gevoerd worden. Ik heb de hoorzitting met Malmström bijgewoond en ook die met de vertegenwoordiging van de VS heb ik gedeeltelijk kunnen bijwonen. Die waren volgens mij zeer direct en zeer open, met pertinente vragen en naar mijn smaak ook directe antwoorden daarop.

Malmström heeft bijvoorbeeld gezegd dat wij als handelsnatie veel te winnen hebben bij zo'n verdrag. We hebben daar bij vorige gelegenheden al over gesproken. Wij hebben defensieve belangen met Vlaanderen, maar ik neem aan dat uit de diverse uiteenzettingen ook wel blijkt dat onze defensieve belangen meegenomen zijn. De audiovisuele sector bijvoorbeeld zit niet in de scope. Maar wij hebben zeer grote offensieve belangen. Denk aan de landbouw, aan voedsel, aan onze boeren. Denk aan de textielsector, aan de baggeraars. Denk aan de deelname aan de openbare aanbestedingen. Denk aan de chemiesector, aan de farmaciesector, aan zoveel andere sectoren.

Het is mijn opinie dat we er belang bij hebben dat er een handelsverdrag tot stand komt dat tarifaire en andere belemmeringen wegneemt voor ons. Vlaanderen leeft van de export. Vlaanderen is de derde meest open economie ter wereld. Vlaanderen voert per capita drie keer zoveel uit als Duitsland. Wij creëren welvaart door te exporteren. Dit is onze levenslijn. Als we die wegnemen, stuikt de welvaart in Vlaanderen in elkaar. En wij botsen met de Verenigde Staten nog op tal van belemmeringen, die gekend zijn en waar we dus echt grote offensieve belangen hebben. Ik heb dat hier al meermaals toegelicht.

Ik voer daarover ook dialoog met de belanghebbenden. Zo zal het belanghebbende management van het Departement internationaal Vlaanderen (DiV) volgende maand nog een specifiek overleg organiseren met de grootsteden. Ik heb al meegedeeld dat Daniël Termont weigert om zijn stad TTIP-vrij te verklaren, vanwege de haven en de belangen die daarmee gemoeid zijn, maar dat hij wel wil dat daarover overleg georganiseerd wordt. Wel, we gaan dat overleg organiseren met de grootste Vlaamse steden, met de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG), de Vereniging Vlaamse Provincies (VVP) en het Agentschap Binnenlands Bestuur. Daarbovenop komen ontmoetingen die al georganiseerd zijn met sectorfederaties, met vertegenwoordigers van de vakbonden, met de consumentenorganisaties, met de Boerenbond. Ook het Vlaams-Europees Verbindingsagentschap (vleva) heeft al een heel uitgebreide informatiesessie voor zijn leden en middenveldorganisaties gewijd aan het TTIP.

De voortgang van het dossier wordt strikt opgevolgd, zowel door de werkgroep Handel op Vlaams niveau als in interfederaal verband, via de zogenoemde DGE-coördinatievergaderingen (Directie-Generaal voor Europese Zaken en Coördinatie). Ik rapporteer ook elke maand over de evolutie van dit dossier via de maandelijkse EU-dossierrapportering. En uiteraard laat ik niet na om de Vlaamse belangen in dit dossier bij alle mogelijke politieke en diplomatieke contacten bilateraal Europees aan bod te brengen.

Het Vlaamse standpunt is uiteraard ook gefundeerd op de doorgedreven impactanalyse van de Europese Commissie, die tot een positief resultaat komt. Ook die discussie hebben we hier al veelvuldig gevoerd.

We wachten nu dus op die impactstudie. Dat belet niet dat er intussen heel hard onderhandeld wordt. We hebben van Malmström vernomen dat ze op dezelfde dag dat ze hier was, nog een conferencecall had met haar Amerikaanse counterpart. Ze heeft mij gezegd dat ze zeer intens met de VS in onderhandeling is over dit dossier. Ik heb uit de besprekingen die hier met haar gevoerd zijn, toch op hoofdlijnen begrepen dat onze defensieve belangen inderdaad meegenomen worden, dat het er niet op aankomt dat wij onze standaarden inzake arbeidsvoorwaarden, consumentenbescherming en leefmilieu naar beneden zouden halen, en dat het erop aankomt om waar een aantal technische voorwaarden gesteld zijn – veiligheidstest, ontvlambaarheidstest, noem maar op – en waar we misschien twee verschillende standaarden hanteren, maar allebei met hetzelfde doel, namelijk de veiligheid van mensen garanderen en consumenten beschermen, we gaan proberen om daar tot afstemming te komen, wat mijns inziens ook een goede zaak is.

De voorzitter: Mevrouw Turan heeft het woord.

Güler Turan (sp.a): Minister-president, u hebt een lang antwoord gegeven, maar ik heb het antwoord dat ik moest hebben: de aangekondigde impactstudie die er in het najaar van 2015 moest zijn, zal er hopelijk komen in het najaar van 2016. Er is op dit ogenblik geen Belgische impactanalyse. Ik heb dat al gevraagd in januari 2015, we zijn nu januari 2016. Het gaat om een van de belangrijkste handelsakkoorden, zo niet het allerbelangrijkste handelsakkoord, waarover vandaag wordt onderhandeld. Ik vind dat 'not done'.

Ik kan mij voorstellen dat ondertussen de onderhandelingen voortgaan. U zegt dat we er alle belang bij hebben om tarifaire belemmeringen enzovoort weg te werken, maar ik zou daar voorzichtig mee zijn. Ik zou eerst afwachten wat de economische impactanalyse ons zal zeggen. Ik heb daar dus veel bedenkingen bij.

U en de federale overheid moeten niet naar elkaar verwijzen. Jullie zitten in dezelfde meerderheid. Ik vind het 'not done' dat jullie hebben nagelaten om sneller te reageren en die analyse, die jullie aan de burgers verschuldigd zijn, op tafel te leggen alvorens een beslissing te nemen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Karim Van Overmeire aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de opportuniteiten voor Vlaamse ondernemingen in Iran als gevolg van het opheffen van de economische sancties
– 866 (2015-2016)

VRAAG OM UITLEG van Tine Soens aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de uitvoer van strategische goederen naar Iran na de opheffing van de beperkende maatregelen
– 898 (2015-2016)

VRAAG OM UITLEG van Güler Turan aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de toekomst van de Vlaams-Iraanse handelsrelaties
– 902 (2015-2016)

Voorzitter: de heer Jan Van Esbroeck

De voorzitter: De heer Van Overmeire heeft het woord.

Karim Van Overmeire (N-VA): Minister-president, mijn vraag handelt over de opportuniteiten die nu ontstaan door het opheffen van de economische sancties tegen Iran, die in 2010 werden ingevoerd op het niveau van de Europese Unie, in een poging om Iran te doen afzien van een nucleair programma dat zou hebben geleid tot de aanmaak van kernwapens. In 2012 werd het Europese sanctieregime nog aangescherpt, waardoor vanzelfsprekend de handelscijfers tussen de Europese Unie en Iran, en bijgevolg ook tussen Vlaanderen en Iran, steil naar beneden gingen. Een en ander blijkt ook uit uw antwoord op mijn schriftelijke vraag van 14 oktober 2015, hoewel het daar, een beetje merkwaardig, lijkt dat zich al in 2014 een zeker herstel en een zekere groei van die handel manifesteren.

Op 14 juli 2015 bereikten de onderhandelaars van de zogenaamde E3+EU3, zijnde de VS, Rusland, China enerzijds en Groot-Brittannië, Frankrijk en Duitsland anderzijds, een akkoord met het Iraanse regime, waarin de deal gemaakt werd dat als ze hun nucleaire programma alsnog herzien en afbouwen, men bereid is om die economische sancties op te heffen. Dat is dan ook zo gebeurd. Iran is die afspraken blijkbaar nagekomen, en de Europese Unie heeft beslist om de economische sancties op te heffen.

U hebt direct gereageerd met de boodschap dat u hoopte dat het bereikte akkoord de toegang voor de Vlaamse ondernemingen tot de Iraanse markt zou kunnen vergroten. U wees er bovendien op dat Vlaanderen met Flanders Investment & Trade (FIT) een vertegenwoordiger in Iran heeft die de situatie van nabij kan opvolgen en Vlaamse bedrijven kan informeren en adviseren over ontluikende marktopportuniteiten.

Sinds het akkoord werd gesloten, wordt Iran natuurlijk overspoeld door westerse delegaties. Er zijn ook Iraanse delegaties die nu Europa aandoen. Het is voor iedereen dus vechten voor een deel van de koek. In november reisde minister van Buitenlandse Zaken Didier Reynders, vergezeld door federaal staatssecretaris voor Buitenlandse Handel Pieter De Crem, naar Iran, met in hun zog een twintigtal Belgische ondernemingen.

Ik heb vandaag overigens een schriftelijke vraag ingediend over hoe die ondernemingen dan geselecteerd werden. Gebeurde dat via FIT of via het Agentschap voor Buitenlandse Handel, of via nog een ander kanaal? Dat is een zeer interessante, opnieuw institutionele discussie. Ik zal dat dan wel lezen in het antwoord op mijn schriftelijke vraag.

FIT plant op zijn beurt in oktober 2016 een multisectoriële missie. Om nog eens te laten zien dat er ook concurrentie is: de Iraanse ambassadeur in Nederland verklaarde dat hij zich ervoor zal inzetten om van Nederland de komende jaren de tweede grootste Europese handelspartner van Iran te maken.

Deze situatieschets brengt mij tot de volgende vragen. Kunt u even toelichten hoe het nu staat met de Vlaamse exportcijfers en de handelsstromen tussen Iran en Vlaanderen voor de tweede helft van 2015? Die van de eerste helft zijn in antwoord op mijn schriftelijke vraag al ter beschikking. Welke concrete marktopportuniteiten zullen er volgens FIT de komende maanden zijn voor Vlaamse ondernemingen? Afgezien van de organisatie van de multisectoriële missie in oktober 2016, welke bijkomende acties zal FIT ondernemen om de toegang van de Vlaamse bedrijven tot de Iraanse markt te waarborgen?

Ik wil nog even bij wijze van bemerking en niet als vraag, terugkomen op wat ik vandaag in de kranten lees over de Iraanse missie naar Italië. Het is heel logisch dat ook Italië tracht om zijn contacten te leggen, maar als ik lees dat in Rome alle standbeelden van naakten bedekt worden om de gevoelens van de Iraanse president niet te kwetsen, tja, dan zou ik met de Franse uitdrukking zeggen: "Le ridicule ne tue pas." Ik vraag me af of zo veel onderdanigheid, slaafsheid en door

het stof kruipen, niet leidt tot een compleet verlies van respect, dat eigenlijk toch een fundamentele voorwaarde is om akkoorden af te sluiten.

Minister-president, ik kan alleen maar hopen, bij wijze van boutade, dat als er ooit een Iraanse delegatie in Vlaanderen op bezoek komt, we dan niet de naakten op onze Rubensen gaan overdekken of daar ondergoed gaan bijschilderen om de gevoelens van de Iraanse delegatieleden toch maar niet te kwetsen. We evolueren naar een multipolaire wereld. Dat is heel goed merkbaar waar de verschillende continenten en culturen hun gevoelens hebben. Daar hoort een zeker respect bij maar toch geen complete slaafsheid. We hebben hier ook een aantal waarden die we moeten verdedigen. Ik hoop dat bij de verdediging van onze handelsbelangen, die er absoluut zijn, we toch ook dat aspect in de gaten houden.

De voorzitter: Mevrouw Soens heeft het woord.

Tine Soens (sp.a): Voorzitter, ik zal het eerste deel van mijn vraag laten vallen omdat collega Van Overmeire de context al wat meer heeft geschetst. Mijn vraag heeft betrekking op de export vanuit Vlaanderen van strategische goederen naar Iran.

Artikel 2 van de Europese verordening verbiedt de uitvoer van bepaalde goederen en technologieën voor tweeeërlei gebruik, goederen en technologieën die gebruikt kunnen worden voor de verrijking of opwerking van uranium of zwaar water, wapens en militair materiaal. Het was bovendien niet toegelaten om te handelen in essentiële uitrusting en technologie voor sleutelsectoren zoals de aardolie-, aardgas- en petrochemische industrie. Dat zegt artikel 8 van de verordening.

Een grote afzetmarkt voor Vlaamse bedrijven wordt nu beschikbaar. De energie-sector in Iran is volgens FIT een kansrijke sector. Producten die onze petrochemische bedrijven voor deze sector produceren, kunnen producten voor tweeeërlei gebruik zijn en bijgevolg dus vergunningsplichtig. Iran blijft echter een partner waar we de nodige waakzaamheid bij aan de dag moeten leggen. Bepaalde mensenrechten en fundamentele waarden worden er nog steeds met de voeten getreden en het land heeft bovendien een heel controversiële positie in de regio.

Minister-president, blijven er restricties bestaan op de handel met Iran? Zo ja, voor welke goederen blijven er restricties bestaan? Hebt u een zicht op de interesse van Iran in producten voor tweeeërlei gebruik vanuit Vlaanderen? Mijn derde vraag moet ik eigenlijk schrappen omdat ondertussen op de website van de dienst Controle Strategische Goederen te lezen staat dat het wapenembargo behouden blijft. Toen ik mijn vraag indiende, was dat nog niet het geval. Het zou goed zijn mocht u dat vandaag kunnen bevestigen.

De voorzitter: Mevrouw Turan heeft het woord.

Güler Turan (sp.a): Bedrijven uit de hele wereld, en dus ook uit Vlaanderen, staan te popelen om de Iraanse markt te veroveren. Er is al een eerste handelsmissie geweest met federaal minister Reynders, zoals de collega heeft aangegeven, en in oktober 2016 staat al een nieuwe handelsmissie georganiseerd door FIT op de agenda.

Het optimisme is groot bij FIT. Er wordt gesteld dat na jaren van economisch isolement, Iran opnieuw aansluiting vindt bij de wereldeconomie. Europese bedrijven kunnen opnieuw normale handelsrelaties met Iran aanknopen en internationale financiële transacties worden weer mogelijk.

Uiteraard zal de opheffing van de sancties tal van positieve gevolgen hebben, zowel voor de Iraanse economie als voor buitenlandse bedrijven die er hun activiteiten kunnen uitbouwen. Toch blijft Iran een uitdagend land om zaken te

doen en zijn er nog steeds tal van risico's waar rekening mee gehouden moet worden.

In de ranglijst 'Doing Business 2016' van de Wereldbank bekleedt Iran de 118de plaats van 189 landen. Die weinig benijdenswaardige plaats heeft het land vooral te danken aan veel administratieve rompslomp, een onbetrouwbare en weinig transparante overheid, een hoge graad van corruptie, een gebrek aan rechtszekerheid en een ingewikkeld en ouderwets rechtssysteem. Deze factoren hielden ook voor de oplegging van de sancties buitenlandse investeringen tegen en sindsdien is er amper verbetering te merken. Bovendien zal de opheffing van de sancties teruggedraaid worden indien Iran zijn verbintenissen in verband met de nucleaire programma's niet nakomt.

Ook blijven een aantal sancties van kracht die niets te maken hebben met Irans nucleaire programma, maar met mensenrechtenschendingen, steun aan terroristische organisaties en de ontplooiing van ballistische raketten. Zo is er een reisverbod en bevrozing van tegoeden voor 84 personen en is er een exportverbod van kracht voor goederen die gebruikt kunnen worden voor interne onderdrukking en voor het monitoren van telecommunicatie.

Vergeten we ook niet de impact van de Iraanse Revolutionaire Garde, die een groot economisch imperium heeft uitgebouwd en een bijzonder machtige speler is in zowel de Iraanse samenleving als in de hele regio. Het risico is dan ook reëel dat de economische welvaart die de opheffing van de sancties met zich mee zal brengen, door de Revolutionaire Garde gebruikt zal worden om de proxy-oorlogen waarin ze betrokken is, te financieren. De Revolutionaire Garde steunt immers Hezbollah in Libanon, president Assad in Syrië, de rebellen die vechten tegen IS in Irak en de Houthirebellen in Jemen.

Als onze Vlaamse bedrijven de Iraanse markt gaan veroveren, zullen ze lokale partners nodig hebben. Die partner zal vaak een bedrijf zijn, ik hoop niet in handen van de Revolutionaire Garde, maar de grote projecten zijn nochtans vooral in hun handen.

Minister-president, voor welke sectoren biedt de opheffing van de sancties tegen Iran volgens u de meeste mogelijkheden? Zijn er bedrijven die nu reeds investeringen deden in Iran of investeringen voorbereiden? Hoe is de handel met Iran geëvolueerd sinds de invoering van de sancties en hoe verwacht u dat die in de toekomst zal evolueren? Hoe schat u het risico in dat Vlaamse bedrijven in zee gaan met Iraanse bedrijven die in handen zijn van de Revolutionaire Garde? Hoe kan dit voorkomen worden? Wat is uw standpunt over het behoud van sancties door de VS vanwege mensenrechtenschendingen, steun aan terroristische organisaties en de ontwikkeling van ballistische raketten? Zijn er Vlaamse bedrijven die nadeel ondervinden van deze specifieke sancties?

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Voorzitter, collega's, ik heb cijfers opgevraagd bij ons onvolprezen agentschap. Voor januari tot oktober 2015 blijkt er een stijging te zijn van de Vlaamse uitvoer met 34,74 procent. Volgens de Nationale Bank van België (NBB) gaat het om een uitvoer ter waarde van 322 miljoen euro. Daarmee is Iran onze 45e uitvoerbestemming geworden met een weliswaar bescheiden aandeel van 0,13 procent van de totale Vlaamse uitvoer. Die toename in 2015 komt wel bovenop de stijging van 42,88 procent in 2014, waarover u, collega Van Overmeire, al een schriftelijke vraag hebt gesteld.

Die handel zit nog niet opnieuw op het niveau van 2010. De handel nam stelselmatig af in 2011, 2012 en 2013. Het gaat over een stijging in de meeste sectoren, zowel in 2014 als in 2015, en een brede waaier aan producten: brandblusapparaten,

meststoffen, anesthesieapparatuur, textielmachines, diamant, zeldzame metalen, en niet over militaire en dual-useproducten, verboden door het embargo zoals u weet.

De jarenlange sancties hebben Iran opgezaaid met verouderde technologie en verouderde infrastructuur. De vraag naar Europese expertise en kwaliteitsproducten is zeer groot, zoals u weet.

Het land heeft ook een gediversifieerde economie. Er zijn opportuniteiten voor Vlaamse ondernemingen in tal van sectoren. Ik noem er enkele. In de olie- en gassector zullen enorme investeringen gebeuren. Er zullen Vlaamse toeleveranciers in de olie- en gassector maar ook in de petrochemie een rol kunnen spelen. Er zijn grote investeringen nodig in de Iraanse havens die niet aangepast zijn aan de huidige tonnenmaat van de moderne schepen. Daar zijn mogelijkheden voor onze baggeraars. Het productieapparaat van heel wat bedrijven is verouderd, dus zijn er opportuniteiten voor Vlaamse technologiebedrijven die machines en onderdelen van machines leveren. Denk bijvoorbeeld aan onze textielmachines, die een zeer grote reputatie hebben. Daarnaast is Iran een belangrijke exporteur van landbouw- en voedingsproducten, wat dan weer perspectieven opent voor producenten van machines voor voedselverwerking en voedselverpakking. De gezondheidszorg hinkt er achterop. Voor heel wat medisch materieel is Iran in grote mate aangewezen op de import. Ook op het vlak van milieu zijn er enorme uitdagingen. Teheran is een van de meest vervuilde steden ter wereld. Daar zijn voor onze cleantechspelers wellicht mogelijkheden.

De missie wordt in oktober dit jaar gepland. Daarnaast zal de FIT-vertegenwoordiger uit Teheran ook aanwezig zijn op de exportbeurs die FIT in juni organiseert, waar Vlaamse bedrijven hun concrete exportvragen met betrekking tot Iran persoonlijk zullen kunnen bespreken.

Het FIT-kantoor in Teheran is er natuurlijk voor dagelijkse dienstverlening door de Vlaamse bedrijven. Het volgt de economische ontwikkelingen en mogelijke opportuniteiten op de voet en informeert de bedrijven hierover. Het spreekt voor zich dat Iran de komende jaren de nodige aandacht zal krijgen in het actieprogramma van FIT.

– Ward Kennes treedt als voorzitter op.

Er zijn inderdaad restricties, collega's. De verordening 267/2012, waarnaar mevrouw Soens verwijst, wordt niet opgeheven maar gewijzigd. Deze wijziging gebeurt met een verordening 1861/2015 en de uitvoerverordening van 2015/1862. De hoofdlijnen van deze wijzigingen zijn dat de in bijlage 3 van de verordening omschreven goederen verboden blijven voor export naar Iran. Dat gaat over rakettechnologie. De bijlagen 2, 7bis en 7ter, gaan erover dat een aantal goederen die niet vergunningsplichtig zijn overeenkomstig de Europese exportcontrole, toch onder vergunning worden geplaatst voor Iran. Dat zijn producten die dicht aanleunen bij dual use, maar het niet zijn, of als risicovol worden beschouwd voor een bepaald land, hoewel ze niet vergunningsplichtig zijn: software, ruwe materialen, grafiet, edelstaal, aluminium. Het blijft eveneens verboden om met een aantal personen en entiteiten in Iran handel te drijven. Die zijn opgesomd in de bijlagen 8 en 9. Voor de import vanuit Iran van de goederen die opgesomd zijn in bijlage 1, dat gaat over nucleaire goederen, en bijlage 2, dicht aanleunend bij dual use, van de verordening 1861/2015, is een invoervergunning vereist. Daarnaast blijven nog een aantal financiële sancties van kracht.

Aangezien de export van dual-usegoederen en militair materieel tot nu toe verboden was, is het duidelijk dat er geen vergunningsaanvragen ingediend zijn door Vlaamse bedrijven om deze goederen te exporteren naar Iran. Militair materieel blijft sowieso verboden. Voor dual use is het moeilijk in te schatten welke interesse er zal zijn. Er is heel weinig voorgeschiedenis bij de diensten

gekend. Het wapenembargo, een besluit van de Raad van 26 juli 2010 ten aanzien van Iran, blijft onverminderd van kracht.

– Jan Van Esbroeck treedt als voorzitter op.

Uiteraard is het een illusie om te denken dat met het opheffen van de sancties Iran opeens een perfect functionerende en transparante markteconomie is geworden. Het is een ontluikende markt met veel potentieel, maar tegelijk een zeer complexe markt om zaken te doen. Dus moeten bedrijven sowieso de nodige voorzichtigheid aan de dag leggen.

Het is niet eenvoudig om een correcte inschatting te maken van de omvang van de economische activiteiten van de Revolutionaire Garde. Over het aandeel van de activiteiten van die garde in de Iraanse economie wordt er gespeculeerd. De cijfers gaan van een derde tot zelfs 80 procent van de economie en meer. Dat is heel veel, zelfs in vergelijking met sommige andere moslimlanden waar het leger eveneens een grote economische impact heeft. De nationale garde staat vermeld in bijlage VIII en IX van de verordening 267/2012 als bedrijven en personen waar geen handel in het algemeen mee mag worden gevoerd. De nationale garde is door de recente verordeningen niet van deze lijst van verboden personen en bedrijven geschrapt. Het is natuurlijk in eerste instantie aan de exporteur om de wetgeving na te leven en te weten met wie hij verkoopovereenkomsten sluit. Bij vergunningsaanvragen checkt het Departement internationaal Vlaanderen de eindgebruiker en bij export naar een verboden eindgebruiker wordt die natuurlijk geweigerd.

Het klopt dat zowel de VS als de EU nog een aantal sancties handhaaft ten aanzien van Iran. Het is me niet bekend in welke mate Vlaamse bedrijven daar in het algemeen schade van ondervinden. Het is in eerste instantie van belang dat de Europese landen en de deelstaten zoals Vlaanderen de dialoog aangaan met Iran. Tegelijk schakelt Vlaanderen zich in om de Europese Unie te steunen bij het opkomen voor mensenrechten wereldwijd en dus ook in Iran.

Op het vlak van strategische goederen zijn Vlaamse bedrijven gebonden aan de Europese wetgeving. De VS-regelgeving bevat in haar sancties ook een extraterritorialiteitsaspect. Bedrijven moeten dus oppassen en zelf vaststellen of ze eveneens onderhevig zijn aan Amerikaanse sancties. Het Departement internationaal Vlaanderen heeft hierin geen formele rol, maar zorgt voor informatie, via een document dat op de website zal worden geplaatst, om bedrijven duidelijk te maken dat er ook extraterritoriale gevolgen zijn aan de maatregelen die de VS nemen. Op dit ogenblik is het ook niet mogelijk in te schatten of daar een nadeel bij is voor onze bedrijven.

Als gevolg van mensenrechtenschendingen vaardigt de EU eveneens beperkte maatregelen uit ten aanzien van bepaalde personen en entiteiten. Een andere Europese verordening viseert personen en entiteiten die geacht worden betrokken te zijn bij terrorisme. Op de lijst bevinden zich ook een aantal personen met de Iraanse nationaliteit.

De wijziging van de sancties in uitvoering van het Joint Comprehensive Plan of Action verandert niets aan deze beide verordeningen, die van kracht blijven.

Indien er ooit een Iraanse delegatie zou komen, weten we natuurlijk dat de naakten kleden een werk van barmhartigheid is, maar we gaan niet doen zoals in de Sixtijnse kapel en de kunstwerken van Michelangelo of van onze meesters overschilderen.

De voorzitter: De heer Van Overmeire heeft het woord.

Karim Van Overmeire (N-VA): Minister-president, ik dank u voor uw antwoord, het cijfermateriaal dat u ter beschikking hebt gesteld en de opportuniteiten die u hebt geschetst. Er zijn nog heel wat opportuniteiten om tot het niveau van 2010 terug te komen en dat misschien zelfs te overstijgen.

Het is goed dat u nog eens hebt geschetst en uitdrukkelijk hebt bevestigd dat de embargo's van kracht blijven wanneer het gaat over dual-useproducten en wapens en dat voor een aantal andere producten nog altijd restricties kunnen gelden.

We zijn ons heel goed bewust van de problematiek inzake mensenrechten en van de internationale rol die Iran speelt. Dit is een soortgelijk debat als het debat over Saoedi-Arabië. We kunnen nog wel wat andere landen aan dat lijstje toevoegen. Meer nog, wanneer we de werelddol bekijken en we schrappen alle landen waar de situatie niet ideaal is, dan blijft er helaas niet veel over. Ik heb de indruk dat het aantal landen waar de situatie niet ideaal is, eerder uitbreidt dan inkrimpt. Op dat vlak is er een gigantisch verschil tussen de ideale wereld en de werkelijke wereld waarin wij en onze bedrijven elke dag wakker worden.

De vraag is of met die handel, die contacten en het binnenkomen van westerse goederen ook geen westerse ideeën meekomen. Dat is een hoop die vaak wordt uitgedrukt in verschillende landen: internationale contacten zouden kunnen leiden tot een switch in de geesten. Ik ben daar heel gematigd optimistisch over. We zien immers dat dit in heel veel landen absoluut niet het geval is. Ik merk ook dat naast het opengooien van de Iraanse markten, het Iraanse regime een aantal maatregelen heeft genomen die neerkomen op een nog strengere censuur die nog meer de westerse ideeën en invloeden inperkt, wat dan toch doet vermoeden dat het regime in Teheran schrikt heeft dat door het opengooien van die markten nieuwe ideeën binnenkomen.

Ikzelf en aantal collega's in deze commissie zullen dit dossier verder opvolgen.

De voorzitter: Mevrouw Soens heeft het woord.

Tine Soens (sp.a): Minister-president, vraag is of u wapens of militair materiaal moet leveren aan landen die niet ideaal zijn, om de heer van Overmeire te parafraseren. Wij denken daar enigszins anders over.

Ik ben blij met uw positief antwoord. Ik heb wel nog een bijkomende vraag. U hebt gezegd dat producten die geen dual-useproducten zijn maar daar wel dicht bij aanleunen, vergunningsplichtig zouden worden. Valt dat dan onder de catch-allbepalingen en zouden die op die manier ook zichtbaar worden in de maandelijkse verslagen? Kunnen wij daar zicht op krijgen?

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Dual-use kon niet, maar zal met de verordening van 16 januari wel kunnen. Wat niet kan, is alles wat in relatie staat tot rakettechnologie. De rest is volgens de criteria van het decreet vergunningsplichtig.

Er is voorzien in een catch-all in de gewone reguliere exportcontrole. Aangezien het wapenembargo gestand blijft ten aanzien van Iran, blijven lid 1 en 2 van de catch-all waarin voorzien is in artikel 4 van verordening 428/2009 toepasbaar op export naar Iran. Daarnaast is uitdrukkelijk voorzien in een catch-allreglementering in bijlage I. Dat zijn de nucleaire goederen. Wanneer men weet of vermoedt dat die goederen zullen worden gebruikt voor nucleaire toepassingen die buiten de scope van de Joint Comprehensive Plan of Action (JCPOA) vallen, en dus worden gebruikt voor nucleaire ontwikkeling in het kader van wapens, dan

kunnen die ook worden geweigerd, ook al gaat het over niet-vergunningsplichtige goederen.

Er is voorzien in een identieke clausule voor bijlage III waar het gaat over de verboden dual-usegoederen in verband met rakettechnologie. Elke export die daaraan kan worden gelinkt, kan ook onder catch-all worden geplaatst en worden geweigerd wanneer de bestemming Iran is.

Bij de goederen die expliciet onder vergunning worden geplaatst, wordt meestal ook aangegeven in welke gevallen zij niet mogen worden uitgevoerd. In bijlage VII, bis en ter, staat uitdrukkelijk dat die goederen nu onder vergunning worden geplaatst. Het gaat dan over grafiet en andere. Wat die goederen betreft, is uitdrukkelijk bepaald dat zij niet mogen worden gebruikt voor wapengerelateerde export, voor rakettechnologie en dat zij niet naar de Revolutionaire Garde mogen worden uitgevoerd.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Karim Van Overmeire aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de Vlaamse betrokkenheid bij de plannen van de federale premier om België te promoten via een buitenlandse tournee – 868 (2015-2016)

Voorzitter: de heer Jan Van Esbroeck

De voorzitter: De heer Van Overmeire heeft het woord.

Karim Van Overmeire (N-VA): Voorzitter, minister, collega's, ik wil het even hebben over de plannen van de federale premier om na zijn economische missie naar Japan België te promoten via een buitenlandse tournee. Begin januari verschenen in diverse Vlaamse kranten berichten over zijn plan om een internationale tournee te ondernemen tijdens welke hij tal van buitenlandse regerings- en bedrijfsleiders ervan zal trachten te overtuigen dat België een aantrekkelijk land is om in te investeren. Hij zal daarbij sterk de nadruk leggen op de ondernemersvriendelijke maatregelen die de Federale Regering recent nam, waaronder de taxshift in het bijzonder. Ik denk dan eventueel ook aan de notionele intrestaftrek en de mogelijkheid om rulings met de fiscus af te sluiten. In de berichtgeving wordt gesteld dat de Belgische bedrijfsleiders zo veel mogelijk betrokken zullen worden bij deze gesprekken.

De exacte bestemmingen die de premier tijdens deze tournee zal aandoen, is nog niet bekend. Ik vernam al wel dat in maart een missie naar China zou doorgaan, en ook de Verenigde Staten en andere landen zullen worden bezocht. Deze economische tournee zal door de premier eveneens worden aangegrepen om het negatieve beeld dat over België is ontstaan naar aanleiding van de terreurdreiging in Brussel en de aanslagen in Parijs, te counteren. Om het met zijn woorden zelf te zeggen: "om het geblutste imago van België eigenhandig uit te deuken". We wensen hem daarmee natuurlijk heel veel succes. Elk zijn rol in dit federale land, want een voetbalploeg speelt goed wanneer elke speler zijn rol en plaats kent. Overeenkomstig de bijzondere wet van 13 juli 2001 zijn het de gewesten en niet de federale staat die bevoegd zijn voor het aantrekken van buitenlandse investeringen.

Pragmatisme is natuurlijk nodig, maar de spelregels zijn de spelregels. Dit brengt mij tot de volgende vragen. Was u reeds voor de publicatie van de persartikels ingelicht over de plannen van de premier? Op welke manier werd het Vlaams Agentschap voor Internationaal Ondernemen – VLAIO, beter gekend als FIT –, en bij uitbreiding de exportpromotieagentschappen van de andere gewesten,

betrokken bij de voorbereiding van deze tournee? Hoever staat men met de voorbereiding? Is al een definitieve beslissing genomen aangaande de timing en de landen die de premier zal aandoen tijdens de tournees die hij in het vooruitzicht heeft gesteld?

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Voorzitter, collega's, ik heb zoals u via de media kennisgenomen van de plannen van premier Charles Michel. Tot gisteren was ik daarover niet officieel ingelicht. Ik ben dat nog steeds niet met betrekking tot zijn concrete plannen. Wel is het zo dat FIT op 25 januari een bericht kreeg waarin wordt bevestigd dat de premier van 21 tot 25 maart naar China gaat. Aan de ambassadeur in Peking is gevraagd om dat bezoek te coördineren. Onze mensen zullen kennisnemen van het programma en erop toezien dat de belangen van Vlaanderen op rechtmatige wijze aan bod komen. Uit de pers verneem ik dat het gaat om verschillende reizen om de fiscale aspecten te promoten: de taxshift, de notionele intrest en, zo lees ik, ook de rulings. Ik weet niet of die laatste nog deel zullen uitmaken van het pakket. Voorts is het de bedoeling om het imago van België, dat is geschonden in de nasleep van de terreuraanslagen in Parijs, op te poetsen. Als het de bedoeling is om daar ook troeven van de deelstaten aan bod te brengen, dan wil ik natuurlijk dat wij onze inbreng kunnen doen en kunnen bepalen wat er aan bod komt. Tot vandaag heb ik enkel de mededeling in de krant gelezen.

Karim Van Overmeire (N-VA): Ik dank u voor het antwoord. Het stelt me wat teleur, niet vanwege uw houding, maar omdat in de huidige constellatie ook op het federale niveau de reflex zou moeten leven om inzake het aantrekken van investeringen automatisch en vooraleer er wordt gecommuniceerd de bevoegde entiteiten – de gewesten – bij de zaak te betrekken. Die reflex is er nog steeds niet. Dat is geen goede manier om in dit land samen te werken. Samenwerken betekent dat men in onderling overleg plannen maakt. Dat zou een veel sterkere formule zijn. Zeker diegenen die naar communautaire rust in dit land streven, zouden het correct naleven van de afspraken uit het verleden als eersten moeten realiseren. Als men daar niet in slaagt, wordt men communautaire stokebranden. Men verwijt dat aan anderen, maar men maakt er zichzelf schuldig aan wanneer men de gemaakte afspraken niet respecteert. Dit wordt vervolgd, de komende maanden, en naar ik vrees, ook de komende jaren.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Jan Van Esbroeck aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de economische samenwerking met Taiwan

– 882 (2015-2016)

Voorzitter: de heer Jan Van Esbroeck

Jan Van Esbroeck (N-VA): Voorzitter, minister-president, geachte leden, van 10 tot 15 januari bracht een ambtelijke vertegenwoordiging van de Vlaamse overheid een werkbezoek aan Taiwan. Het bezoek aan Taipei kwam er op uitnodiging van de Taiwanese vertegenwoordiging en had onder meer als doelstelling concrete samenwerkingsmogelijkheden te onderzoeken op het vlak van innovatie en wetenschap, hernieuwbare energie en de bescherming van het leefmilieu. Sinds de crisisjaren 2009 en 2010 steeg de Vlaamse export naar Taiwan jaarlijks met zo'n 25 procent. Ook de import nam de jongste jaren sterk toe. Het valt ook te verwachten dat die evoluties zich zullen doorzetten. Alle omgevingsfactoren zijn daarvoor in elk geval aanwezig.

Taiwan is een van de meest innoverende en hoogtechnologische landen ter wereld. In diverse sectoren maakt het land de omslag van een productie-economie naar een kenniseconomie, met een grote nood aan automatiseringsdiensten en -software. De sterk groeiende biotechnologie- en cleantechsectoren in het bijzonder kunnen op een grote belangstelling rekenen van zowel de overheid als de privésector. De grote vraag naar producten, diensten en technologieën biedt heel wat mogelijkheden voor Vlaamse investeerders en onderzoeksbedrijven. Bovendien vormt Taiwan een uitstekende uitvalsbasis voor activiteiten op het Chinese vasteland.

Taiwan is een van de 25 focuslanden van Flanders Investment & Trade (FIT). Vandaag is het agentschap al aanwezig in Taipei met een handelssecretaris, en binnenkort zullen ook de sociale media worden ingezet als bijkomend extern communicatiemiddel. Eind april 2016 organiseert FIT een zakenreis naar Taiwan. Men doet daarbij ook Zuid-Korea aan. FIT ziet bijzondere kansen voor de Vlaamse ICT-bedrijven en in de groene technologie.

Minister-president, kunt u het programma van dat werkbezoek van de ambtelijke delegatie aan Taiwan toelichten? Wat zijn de algemene bevindingen inzake de huidige ontwikkelingen in Taiwan op economisch vlak? Welke concrete mogelijkheden ziet u qua samenwerking, in het bijzonder dan op vlak van ICT, biotech en groene technologie? Hoe wordt dit werkbezoek opgevolgd en kunt u al toelichting geven bij het programma van het volgende bezoek van FIT, in april?

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Voorzitter, het ging hier inderdaad over een ambtelijke delegatie, met vertegenwoordigers van het Departement internationaal Vlaanderen (DiV), het Departement Leefmilieu, Natuur en Energie (LNE) en de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO). Een aantal ontmoetingen ter plaatse werden ook bijgewoond door de lokale vertegenwoordiger van FIT.

Het doel van de zending was breed. Het was de bedoeling een beeld te krijgen van de evolutie in de verhoudingen tussen Taiwan en China, in de diplomatieke status, maar ook om concrete samenwerkingsmogelijkheden te onderzoeken op het vlak van innovatie, wetenschap, hernieuwbare energie en de bescherming van het leefmilieu. De Taiwanese vertegenwoordiging wenste met dit bezoek de Vlaamse delegatieleden een uitgebreid overzicht te bieden van de huidige ontwikkelingen in Taiwan, met als doel de toekomstige samenwerking te versterken. Er zijn een reeks instellingen, organisaties en bedrijven bezocht. Als u het me toestaat, zal ik dat allemaal niet aflezen, maar zal ik het bezorgen aan de secretaris, zodat dit kan worden toegevoegd aan het verslag (zie [bijlage](#)).

De voortdurende groeivertraging van de Chinese economie heeft een wereldwijde impact, ook voor ons, dat weten we, maar wordt a fortiori gevoeld in Taiwan door de bijzonder intense economische relaties tussen China en Taiwan. De Taiwanese overheid probeert dan ook in te zetten op een geografische diversifiëring van de economie, wat voor Vlaanderen opportuniteiten kan bieden. Er werden in ieder geval samenwerkingsmogelijkheden tussen VITO en het Industrial Technology Research Institute besproken tijdens deze missie. De administratie bekijkt verder hoe de samenwerking op het vlak van onderzoek en ontwikkeling kan verlopen.

De groepszakenreis naar Taipei en Seoel die FIT organiseert, met focus op hightech en ICT, heeft plaats van 24 april tot 29 april. Dat gebeurt ook in samenwerking met de collega's van Brussels Invest & Export. Van 24 tot 27 april zullen de deelnemende Vlaamse bedrijven in Taipei verblijven. Ons kantoor in Taipei verzorgt voor ieder deelnemend bedrijf een individueel, op maat gemaakt b2b-programma. De focus ligt dus op b2b-ontmoetingen tussen Vlaamse bedrijven en

Taiwanese bedrijven. In tweede instantie wordt het programma aangevuld met gezamenlijke sectorgerelateerde bedrijfsbezoeken of seminars, en ook met een afsluitend netwerkevent met zowel de deelnemers aan de missie als Taiwanese contacten die dan worden uitgenodigd door onze vertegenwoordiging aldaar. Op 27 april gaat de delegatie dan naar Seoel, waar er een programma volgt met ongeveer hetzelfde stramien.

Er is gekozen voor een groepszakenreis met focus op hightech en ICT omdat we op dat vlak opportuniteiten zien voor onze Vlaamse bedrijven in een aantal niches: het beheer van 'big data', veiligheidssoftware voor cloudcomputing, the internet of things met geavanceerde collectiviteit van apparaten, systemen en diensten, groene IT, managementapplicatiesoftware, ingebedde software voor breedband, mobiele toestellen, spelletjes, digitale inhoud voor spelletjes, animatie, elektronische handel, elektronische leerprojecten en open gegevens of open bronnen.

Jan Van Esbroeck (N-VA): Minister-president, ik dank u voor het antwoord. Het lijkt me belangrijk dat Vlaanderen een goed handelscontact houdt met Taipei, en dat ziet er ook zo naar uit. Ik denk dat er veel gelijkenissen zijn met onze economie. We willen daarop inzetten. Dat staat ook in beleidsnota's van uw regering. Dan gaat het over innovatie, ICT, het hoogtechnologische. Met de kennis die er is in Vlaanderen en Taiwan kunnen we een zeer goede samenwerking hebben en houden. Ik ben ook van plan om met de collega's van deze commissie een ondersteunend voorstel van resolutie te maken, om die relaties tussen Taiwan en Vlaanderen ook zeker en vast mee vanuit het parlement te ondersteunen, zodat er een zeer goede handelsrelatie kan blijven.

Over dat voorstel van resolutie zal eerstdaags overlegd worden. Ik zal ze dan vervolgens indienen in de commissie, wanneer het past. Ik dank u voor uw antwoord.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Güler Turan aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over het gebrek aan ketenverantwoordelijkheid en -transparantie inzake kobalt uit de Democratische Republiek Congo – 901 (2015-2016)

Voorzitter: de heer Jan Van Esbroeck

De voorzitter: Mevrouw Turan heeft het woord.

Güler Turan (sp.a): Minister-president, in het rapport 'This is What We Die For: Human Rights Abuses in the Democratic Republic of the Congo Power the Global Trade in Cobalt' achterhaalt Amnesty International de oorsprong van kobalt, een grondstof die gebruikt wordt voor de productie van lithiumionbatterijen. Minstens de helft van de globale kobaltproductie komt uit de mijnen van Congo. Een van de grootste in Congo actieve kobaltbedrijven is Congo Dongfang Mining (CDM), een dochterbedrijf van het Chinese Huayou Cobalt.

CDM koopt het kobalt van lokale handelaars die actief zijn in gebieden waar kinderarbeid, mensenrechtenschendingen en mensenwaardige arbeidsomstandigheden schering en inslag zijn. CDM verwerkt vervolgens het kobalt en verkoopt het aan drie batterijproducenten in China en Zuid-Korea, die de batterijen op hun beurt verkopen aan toeleveranciers van grote technologie- en autobedrijven zoals Apple, Microsoft, Samsung, Sony, Daimler en Volkswagen. Het rapport van Amnesty maakt op zich al duidelijk dat het goed in de keten te achterhalen is waar dat kobalt vandaan komt en waar het uiteindelijk terechtkomt.

De omstandigheden in de Congolese kobaltmijnen blijken erbarmelijk te zijn, met kinderen die 12 uur per dag werken voor een loon van 1 à 2 dollar, in ronduit gevaarlijke en mensonwaardige omstandigheden. Volgens UNICEF werken er zo'n 40.000 kinderen in de mijnen in het zuiden van Congo. Tussen september 2014 en december 2015 alleen al stierven in het zuiden van Congo minstens 80 artisanale mijnwerkers. En dan zwijgen we nog over de milieugevolgen zoals de vervuiling van water en bodem door fabrieken die het erts verwerken en het afvalwater lozen in beken en riviertjes. Multinationals worden veel te weinig aangesproken op de ellende die ze veroorzaken voor mens en milieu en op de schendingen van de mensenrechten waarvoor ze mogelijk medeverantwoordelijk zijn. In het rapport van Amnesty International worden geen Vlaamse bedrijven genoemd, maar elk bedrijf dat herlaadbare batterijen gebruikt – het gaat hoofdzakelijk om producenten van elektronica, elektrische auto's en thuisaccu's – zou de herkomst van het gebruikte kobalt zeer streng moeten opvolgen, aangezien de kans groot is dat er mensenrechten werden geschonden bij de winning ervan.

Uit het rapport van Amnesty blijkt dat geen enkele van de voornoemde multinationals nagaat waar het kobalt dat in hun producten gebruikt wordt, vandaan komt. Van passende zorgvuldigheid – de 'due diligence' – of traceerbaarheid is hier dus geen sprake. Dat de meest innovatieve en succesvolle multinationals hun producten op de markt kunnen brengen zonder dat zij moeten aantonen waar de grondstoffen van die producten vandaan komen, betekent dat consumenten in het ongewisse blijven over de omstandigheden waarin het product dat zij kopen, tot stand is gekomen.

Uiteraard hebben de landen die de grondstoffen leveren, in casu Congo, een cruciale rol te spelen in het monitoren en handhaven van arbeidsnormen en mensenrechten. Maar ook de thuislanden van bedrijven die actief zijn in Congo en van bedrijven die in hun toeleveringsketen gebruikmaken van kobalt uit artisanale mijnen, moeten hun verantwoordelijkheid opnemen. Dat begint bij het opleggen van een passende zorgvuldigheidsplicht en van een transparante rapportage over de herkomst van grondstoffen als kobalt en andere mineralen.

Helaas beperkt het regelgevende kader inzake de verantwoorde winning van delfstoffen dat langzaamaan wordt uitgetekend op zowel het Europese niveau als op Belgisch en Vlaams niveau – vorige week hebben we in de plenaire vergadering nog een resolutie daarover goedgekeurd – zich voornamelijk tot conflictmineralen. Kobalt valt dus buiten die scope. In de resolutie betreffende conflictmineralen die vorige week is goedgekeurd, wordt met geen woord over kobalt gerept. Bovendien pleit de resolutie ervoor om van downstreambedrijven slechts een al te vrijblijvende 'soepele informatieplicht' te vragen. Zolang aan die downstreambedrijven geen strikte en passende zorgvuldigheidsverplichting opgelegd wordt, zal er op het terrein weinig veranderen, minister-president. Niet enkel conflictmineralen, maar ook kobalt en andere delfstoffen moeten op een verantwoorde manier gewonnen worden. Dat blijkt nu ook uit het rapport van Amnesty International.

Minister-president, erkent u het gebrek aan ketenverantwoordelijkheid en -transparantie inzake kobalt uit Congo? Erkent u dat het regelgevende kader ter zake tekortschiet? Bent u bereid om dat aan te kaarten bij de Federale Regering en in de Raad? Vindt u dat de scope van het regelgevende kader inzake conflictmineralen moet worden uitgebreid naar kobalt en eventueel andere delfstoffen waarvan geweten is dat ze gewonnen worden in omstandigheden waarbij mensenrechten worden geschonden?

En vooraleer u het zelf opmerkt, wens ik te bevestigen dat ik wel degelijk het verschil ken tussen het winnen van kobalt en conflictmineralen en de resolutie die vorige week is goedgekeurd. Essentieel is de vraag of het niet nuttig is om de

werkwijze die wordt gehanteerd voor conflictmineralen, uit te breiden naar kobaltwinning tout court.

Vindt u dat grote downstreambedrijven een passende zorgvuldigheidsplicht opgelegd moeten krijgen? Waarom wel of waarom niet? Bent u bereid om in overleg te treden met Vlaamse bedrijven, die in het rapport van Amnesty International niet uitdrukkelijk genoemd worden, maar wier producten wel conflictmineralen of kobalt bevatten, om zo tot een transparante rapportage over de herkomst van dit kobalt te komen? Hoe staat u tegenover het argument dat een strenger regelgevend kader inzake passende zorgvuldigheid nodig is om een gelijk speelveld te creëren met de VS, waar de Dodd-Frank Act bepaalt dat Amerikaanse bedrijven moeten bewijzen dat hun producten conflictvrij zijn? Onze resolutie van vorige week was daar nog te vrijblijvend in.

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Collega's, u weet dat maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) me na aan het hart ligt en dat ik samen met de voltallige Vlaamse Regering, in het bijzonder met collega Homans, ook in de media doelbewust MVO promoot ten aanzien van onze Vlaamse bedrijven. Ik heb de acties hieromtrent al kunnen toelichten in de plenaire vergadering naar aanleiding van een actuele vraag van Grete Remen en van een eerdere vraag van Güler Turan.

Intussen heeft in juni 2015 in samenwerking met de kenniscel MVO van de Vlaamse overheid, een vierde MVO-forum plaatsgevonden, specifiek in het teken van duurzaam ketenbeheer en nieuwe businessmodellen. Maar liefst 180 deelnemers waren present. Niet alleen de theorie kwam aan bod, maar ook praktijkvoorbeelden en uiteraard de MVO-scan die de Vlaamse overheid heeft overgewerkt.

Ook in december jongstleden werd, ditmaal in samenwerking met Flanders Investment & Trade (FIT) en verschillende experts uit de academische wereld, een colloquium georganiseerd. Daar werden met het bedrijfsleven volgende vraagstukken besproken. Hoe kun je als bedrijf mensenrechtenschendingen in de bedrijfsketen vermijden? Kunnen mensenrechtenschendingen door dochterondernemingen in het buitenland een impact hebben op hun bedrijf in het thuisland? Wat zijn de verantwoordelijkheden van bedrijven inzake het respecteren van mensenrechten? Hoe kunnen bedrijven het respecteren van mensenrechten opnemen in hun MVO-strategie? Dat zijn dus sensibiliserings- en informatieacties voor regelgevende initiatieven. Er moet initiatief worden genomen door de Europese Unie, liefst nog door de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) om een consensus te vinden tussen de lidstaten.

In elk geval gaat mijn regering verder op de ingeslagen weg. Er zullen nog meer concrete acties en colloquia volgen, onder meer in het kader van de uitvoering van het interfederaal actieplan bedrijven en mensenrechten maar ook op de nieuwe exportbeurs van FIT, die van 27 tot en met 29 juni in Tour & Taxis wordt georganiseerd. Het is het ideale forum om deze doelgroep van Vlaamse en internationale ondernemers te bereiken. Er komt een nieuwe FIT-MVO-stand evenals een workshop annex seminarie over het thema 'Maatschappelijk verantwoord ondernemen'.

Gelet op het feit dat uw vraag om uitleg nog is ingediend onder het oude regime, heb ik nog niet de tijd gevonden om het rapport grondig door te nemen. Maar voor Vlaanderen is het belangrijk dat de situatie op het terrein, en in de eerste plaats in de conflictgebieden, grondig verbetert. Het financieren van conflicten door mineraalontginning en handel in mineralen en ertsen is een obstakel voor vrede, voor ontwikkeling en groei in mineraalproducerende en transitlanden en kan niet door de beugel. Dat is een standpunt dat de Vlaamse Regering ten volle onderschrijft.

Het standpunt van de Vlaamse Regering is voorbereid in de werkgroep EU-handel waar Vlaamse kabinetten en departementen zijn vertegenwoordigd. Op basis daarvan verwelkomt de Vlaamse Regering de ontworpen Europese regelgeving op basis van de OESO-zorgvuldigheidsrichtlijnen aangaande de financiering van gewapende groepen en veiligheidsdiensten door middel van minerale grondstoffen uit conflictgebieden en hogerisicogebieden.

Het passende zorgvuldigheidssysteem van de OESO waarop het voorstel van de Europese Commissie is geënt, betreft enkel tin, tantaal, wolfraam en goud. Ik heb begrepen dat kobalt voornamelijk in het zuidelijke deel van DRC wordt ontgonnen wat tot nader order geen militairconflictgebied is, en dat is dus meteen de reden waarom kobalt niet is opgenomen in het toepassingsgebied.

De consensus die zich op raadsniveau aftekent, is om de lijst van conflictmineralen voorlopig niet uit te breiden met kobalt. Er dient ook nader te worden onderzocht hoe de kobaltsector concreet is georganiseerd vooraleer desgevallend regelgevend kan worden opgetreden.

Uit contacten met het Vlaamse bedrijfsleven en de sector betrokken bij de handel van conflictmineralen maar ook van kobalt, blijkt duidelijk dat ze zich bewust zijn van de problemen op het terrein. In tegenstelling tot sommige andere spelers ondernemen zij daarom al jaren actie tegen de financiering van gewapende groepen en veiligheidsdiensten in risicovolle regio's door een hooggestandaardiseerd zorgvuldigheidssysteem voor hun waardenketen te hanteren, ook voor handel in kobalt.

Vlaanderen is er voorstander van om een sterke rendez-vousclausule in te schrijven in de EU-regelgeving, wat impliceert dat het Europese zorgvuldigheidssysteem na twee jaar zal worden geëvalueerd en dat er zal worden nagegaan of een uitbreiding naar bijvoorbeeld kobalt wenselijk en noodzakelijk is.

Downstreambedrijven hebben in het ontwerp van de raad een vrijblijvende, soepele informatieplicht. Als dat niet het geval zou zijn, zouden maar liefst 900.000 Europese bedrijven informatie moeten aanleveren in verband met de stappen die ze ondernemen om risico's in hun aanleveringsketen te identificeren. Deze informatie is ten eerste zeer moeilijk te controleren, aangezien deze bedrijven, meestal kmo's of microbedrijven, de laatste schakel naar de consument uitmaken. Deze bedrijven weten bovendien niet altijd dat tin, tantaal, wolfraam en goud deel uitmaken van hun eindproduct. Het is dus veel meer zinvol, haalbaar, realistisch om in eerste instantie te focussen op de importeurs, de affineerderijen en de smelterijen. Reden temeer dat we ook voorstander zijn van een EU-lijst van wereldwijd actieve, verantwoordelijke smelterijen, affineerderijen en importeurs die downstreambedrijven transparantie en zekerheid bieden met betrekking tot praktijken van passende zorgvuldigheid in de toeleveringsketen.

In verband met het verplicht karakter haal ik trouwens graag het evaluatierapport van het OESO-zorgvuldigheidssysteem aan. Het OESO-rapport toont namelijk het positief spillover-effect van een vrijwillig zorgvuldigheidssysteem aan. Nationale autoriteiten die geen lid zijn van de OESO, zoals China, hebben eigen stappen ondernomen om de tenuitvoerlegging van de aanbeveling van het OESO-zorgvuldigheidssysteem te ondersteunen en hebben eigen richtlijnen op basis van die van de OESO uitgebracht. Tot slot toont de evaluatie aan dat ongeveer 90 procent van het geraffineerd goud, 95 procent van het gesmolten tantaal, 75 tot 85 procent van het gesmolten tin dat ieder jaar wordt geproduceerd intussen onderhevig is aan een auditprogramma, ontworpen om het OESO-zorgvuldigheidssysteem ten uitvoer te brengen.

Uit de nodige contacten die mijn diensten hadden met Vlaamse bedrijven wier producten conflictmineralen of kobalt bevatten, blijkt dat onze bedrijven reeds

koplopers zijn in het toepassen van al dan niet eigen hoog gestandaardiseerde zorgvuldigheidssytemen. Het is het moment om dat ook eens gezegd te hebben.

Ik stel vast dat er onduidelijkheid bestaat over de Dodd-Frank Act. De Dodd-Frank Act gaat over enkele beursgenoteerde Amerikaanse bedrijven die elk jaar een rapport moeten uitbrengen over hun aanvoerketen indien ze handel in tin, tantaal, wolfram en goud voeren met de Democratische Republiek Congo en ook negen naburige landen. Deze bedrijven moeten niet bewijzen dat hun producten conflictvrij zijn. Ze kunnen ook eventueel rapporteren dat ze onmogelijk kunnen nagaan of hun producten conflictvrij zijn. Daarna stopt de Amerikaanse regelgeving.

Bovendien is er een rechtszaak in de VS die zich buigt over de definiëring van 'conflictvrij'. Anderzijds zijn er weinig regels die andere delen van Afrika of Azië en Latijns-Amerika reguleren. Het is in dit licht dat de EU een regulerend kader wenst uit te werken dat kan bijdragen tot het verbeteren van transparantie inzake aanvoerketens. Met andere woorden: het Europese voorstel is baanbrekend en gaat veel verder dan de Dodd-Frank Act. Het Europese voorstel heeft immers een wereldwijde impact. Aangezien de VS de eerste handelspartner is van Vlaanderen, na de EU-landen, zal het Europese voorstel een gelijk speelveld creëren en zullen het Europese systeem en de Dodd-Frank Act elkaar versterken en een omvattende dynamiek tot gevolg hebben.

De voorzitter: Mevrouw Turan heeft het woord.

Güler Turan (sp-a): Minister-president, dank u wel voor uw antwoorden. Ik begrijp de snelheid waarmee u de vragen hebt beantwoord. Ik moet eerlijk toegeven dat ik niet alle cijfers heb kunnen noteren, maar ik zal het verslag nalezen.

Ik denk dat ik het volgende kan concluderen. Wat betreft de conflictmineralen, zegt u dat Europa bezig is met een wetgevend kader uit te tekenen. Het OESO-rapport maakt duidelijk dat het vrijwillige zorgvuldigheidssysteem op een heel positieve manier wordt opgepikt en werkt. U zegt dat u de kmo's en kleine bedrijven niets kunt opleggen wat betreft de downstream. U kunt dat moeilijk controleren en u blijft bij het controleren van wat zinvol is om de importeurs, de 'affiliëerders' en dergelijke, dus de upstream, te controleren. Ik ben het daarover met u niet eens, in die zin dat ik denk dat het mogelijk moet zijn om iedereen in die keten de gepaste zorgvuldigheid en een bepaalde informatie op te leggen. Hoe diep en hoe ver je moet teruggaan, kan afhankelijk zijn van het feit of je upstream of downstream bent. Maar een gepaste verplichte 'due diligence' opleggen aan elk bedrijf, kan niet slecht zijn. Ik denk dat, zoals u het zelf zegt, onze Vlaamse bedrijven het nog zo slecht niet doen in vergelijking met anderen. Uw sensibiliseringsacties en de talrijke aanwezigheid van onze Vlaamse bedrijven, zijn dan ook hoopvol.

U hebt gezegd dat het aan Europa is om het regelgevend kader uit te werken wat betreft kobalt, en dat misschien kan worden bekeken of het niet mee bij de conflictmineralen moet worden opgenomen. Mijn vraag aan u is heel duidelijk: het regelgevend kader is aan Europa, maar gaat u die vraag stellen? Gaat u namens de Vlaamse Regering bij de Federale Regering en bij de Raad aankloppen dat de ketenverantwoordelijkheid en de transparantie wat betreft kobalt op dit ogenblik ontbreekt en dat u het met mij eens bent dat we dat ook mee moeten opnemen? Gaat u daar een actieve rol in willen spelen, minister-president?

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Het is een zeer omvattend antwoord. Het is ook een zeer verregaande vraag. Ik heb op uw bijkomende vraag

geantwoord. U zult dat antwoord ook wel lezen. Ik heb u gezegd dat wij actief meewerken in de werkgroep EU Handel waar we aandringen op het tot stand komen van die EU-regelgeving. Dat maakt deel uit van mijn antwoord.

Güler Turan (sp.a): Ik weet dat het uur gevorderd is, maar uw antwoord ging over conflictmineralen. Mijn vraag ging over kobalt.

Minister-president Geert Bourgeois: Ik heb over kobalt een heel duidelijk antwoord gegeven. Het valt buiten de conflictzones.

Güler Turan (sp.a): Dan concludeer ik dat wat betreft kobalt, u voor de mensenwaardige omstandigheden, de tewerkstelling van minderjarige kinderen, het aantal mensen dat in die mijnen sterft, daar vandaag vanuit Vlaanderen doof voor en stom bent.

Minister-president Geert Bourgeois: Collega, ik ben uw totaal foutieve conclusies een beetje moe. Ik heb gezegd wat mijn bekommernissen zijn. Ik heb u gezegd dat wij heel sterk het maatschappelijk verantwoord ondernemen promoten en dat wij er trots op zijn dat de Vlaamse bedrijven koploper zijn in het hanteren van die zorgvuldigheidsnormen. Als u dan zegt dat ik daarin doof en stom blijf, excuus hoor, dat is de antwoorden totaal, totaal vertekenen. Ik ga er niet verder over dialogeren. Ik blijf bij het antwoord dat ik gebracht heb.

De voorzitter: Mevrouw Turan heeft het woord.

Güler Turan (sp.a): Minister-president, wat betreft conflictmineralen, vind ik het te vrijblijvend. Daar verschillen we van mening. Dat wat betreft kobalt onze bedrijven in de mate van het mogelijke het nodige willen doen en bereid zijn om het te doen, dat siert hen. Er is een wetgevend kader nodig is. U vindt het blijkbaar niet nodig om vanuit uw rol als minister-president of vanuit het Vlaams Parlement actie te ondernemen. Dat is wat u hebt gezegd, en daar ben ik het niet mee eens.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Güler Turan aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over het Nationaal Actieplan Bedrijven en Mensenrechten
– 903 (2015-2016)**

Voorzitter: de heer Jan Van Esbroeck

De voorzitter: Mevrouw Turan heeft het woord.

Güler Turan (sp.a): Voorzitter, in het voorjaar van 2015 gaf de Vlaamse Regering haar input voor het Nationaal Actieplan Bedrijven en Mensenrechten (NAP). Dat plan komt er op vraag van de Europese Commissie en moet uitvoering geven aan de Guiding Principles on Business and Human Rights (UNGP's) die de VN-Mensenrechtenraad in 2011 unaniem goedkeurde.

Einde 2015 legde de Federale Regering het voorontwerp van NAP voor aan de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling (FRDO). Het advies dat de FRDO formuleerde, was echter bijzonder kritisch, ook voor de Vlaamse bijdrage. Zo werd de tweede pijler van de UNGP's – de verantwoordelijkheid van bedrijven om de mensenrechten te respecteren – volledig genegeerd in het voorontwerp. De FRDO stelt dat het NAP "pas effectief kan zijn als er een wettelijke erkenning of omschrijving is van de verantwoordelijkheid van bedrijven in dit verband". Verder is het ambitieniveau te laag, ontbreekt een concrete timing, zijn de voorstellen te vrijblijvend en te vaag en zijn de voorgestelde opvolging en evaluatie te zwak.

Specifiek wat de Vlaamse acties betreft, bracht de FRDO een aantal elementen naar voren. Zo is het opmaken van een toolkit voor ondernemingen en organisaties over mensenrechten een goed voorstel, maar idealiter bieden de Belgische overheden één generiek 'due diligence'-instrument aan voor de verschillende pijlers van duurzaam ondernemen zoals die in de richtlijnen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) vervat zijn, naast een aantal sectorspecifieke 'due-diligence'-instrumenten voor bijvoorbeeld de kledijsector, de grondstoffensector of de financiële sector.

Wat het respect van mensenrechten in overheidsopdrachten betreft, vraagt de FRDO zich af waarom het respect voor de vijf basishoudingen van de International Labour Organization (ILO) zich zou moeten beperken tot "gedurende de uitvoering van de opdracht". Er moet ook meer duidelijkheid komen over hoe dit zal worden opgelegd.

Bij de uitvoering van het Vlaams Actieplan Duurzaam Internationaal Ondernemen 2014-2015-2016 wordt in geen enkele samenwerking met de vakbonden of andere middenveldorganisaties voorzien. Dit gaat in tegen de geest van de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de FRDO vraagt dan ook om het Vlaams actieplan op dit punt bij te sturen.

In het advies van de FRDO is toch een heel ander geluid te horen dan in uw antwoord op mijn vraag om uitleg van 5 mei 2015 over dit onderwerp. Toen luidde het dat de Vlaamse input "een mooi, stevig document" was en dat de Vlaamse Regering "haar huiswerk heeft gemaakt". Het NAP zou opgebouwd zijn rond de drie pijlers van de UNGP's terwijl nu blijkt dat de tweede pijler volledig ontbreekt.

Op de actuele vraag van mevrouw Remen van 29 april 2015 antwoordde u: "Het is uiteraard niet de bedoeling dat we als overheid gaan reguleren". Nochtans stelt de FRDO: "Uit de omschrijving van UNGP 3 blijkt dat de overheid een rol te spelen heeft bij het uitwerken van een regelgevend kader dat de invulling van pijler 2 mee bepaalt. Die pijler niet behandelen is volgens de raad dan ook een tekort."

Minister-president, wanneer mogen we het finale NAP Bedrijven en Mensenrechten verwachten? Wordt u betrokken bij de opmaak van deze finale versie?

Bent u bereid om er bij de Federale Regering op aan te dringen dat zij maximaal tegemoetkomt aan de aanbevelingen van de FRDO?

Vindt u de bedenkingen van de FRDO over het NAP en meer specifiek over de Vlaamse actiepunten terecht en bent u bereid hieraan tegemoet te komen?

Bent u bereid om tegemoet te komen aan de verzuchting van de FRDO dat het NAP pas effectief kan zijn als er een wettelijke erkenning of omschrijving is van de verantwoordelijkheid van bedrijven inzake mensenrechten? Bent u met andere woorden bereid om een regelgevend kader te creëren dat verder gaat dan enkel sensibiliseren en aanmoedigen tot zelfregulering?

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: De coördinatie gebeurt op federaal niveau. De FOD Buitenlandse Zaken doet het proces van de stakeholdersbevraging. Dat proces is nog niet afgerond, ik kan ook geen uitsluitsel geven over de timing.

Vlaanderen is betrokken bij de finale versie van dit plan. Het ontwerp-NAP kwam tot stand in de werkgroep Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) van

de Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling (ICDO) waarin Vlaanderen is vertegenwoordigd en een actieve rol speelt, zeker wanneer het gaat over de eigen bevoegdheden van Vlaanderen. Vlaanderen raadpleegt bovendien de eigen adviesraden. Dat gebeurde eind vorig jaar, het ging in dit geval uiteraard over de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) maar de SERV wilde geen advies uitbrengen. Uw kritiek dat de vakbonden niet betrokken zijn, snijdt geen hout. Men heeft laten weten dat de leden van de SERV al voldoende betrokken zijn via het interfederale consultatieproces.

Op dit ogenblik worden alle adviezen afgewerkt. Zodra dat is gebeurd zullen alle interfederale entiteiten binnen de ICDO-werkgroep deze analyseren en het actieplan daarop afstemmen of daaraan aanpassen waar dat nodig wordt geacht. Het spreekt voor zich dat elke entiteit daarbij vooral focust op de materies die tot haar bevoegdheid behoren.

Het advies van de FRDO is specifiek aangevraagd door de federale overheid, meer bepaald door de minister van Energie, Milieu en Duurzame Ontwikkeling. Dat past binnen de ruime stakeholdersconsultatie die een element is binnen het proces. Wij zijn daar overigens door de federale overheid nog niet formeel van in kennis gesteld.

De UNGP's die u vermeldde, werden gehanteerd als referentiedocument bij het opstellen van het nationaal actieplan. De tweede pijler van de UNGP's verwijst naar de verantwoordelijkheid van bedrijven om mensenrechten te respecteren.

Wat het vervolgtraject betreft, kan ik u meedelen dat we nu eerst het eindverslag van het consultatieproces afwachten. Dat verslag zal door de betrokken Vlaamse administraties worden geanalyseerd. We zullen sterk aandringen op een gedegen opvolging en monitoring van alle acties die worden vooropgesteld, en we zullen een rendez-vousclausule voorstellen op interfederaal niveau zodat de acties kunnen worden bijgestuurd of verscherpt indien nodig.

Tot slot verwijs ik naar de acties over MVO die we actief opzetten en die ik in antwoord op uw vorige vraag om uitleg heb uiteengezet.

De voorzitter: Mevrouw Turan heeft het woord.

Güler Turan (sp.a): In uw antwoord op mijn laatste vraag hebt u verwezen naar de vraag van daarjuist. Maar het was mij ook daar niet duidelijk. Ik heb van de gelegenheid gebruikgemaakt om echt een concreet antwoord te kunnen krijgen. Uw adviezen kunnen maar effectief zijn als er een wettelijke erkenning of omschrijving is van de verantwoordelijkheid van bedrijven inzake mensenrechten. Zullen wij dat regelgevend kader nu al dan niet vragen? Ik blijf wat betreft die vragen op mijn honger zitten.

U zegt dat de SERV geen advies wilde geven over het ontwerp dat u hebt doorgestuurd. Maar uiteraard heeft de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling mij ook niet op de hoogte gesteld van zijn advies. Ik heb het gelezen. Maar voor zover ik kan lezen, gaat die kritiek niet op voor het ontwerp dat u hebt gemaakt, maar is het een kritiek op het Vlaams actieplan 'Duurzaam internationaal ondernemen' zelf.

Ik neem maar nota van die bedenkingen. U hebt het over een vervolgtraject. U wacht op het eindverslag. Zodra de bedenkingen van de Federale Raad in het eindverslag opgenomen zijn, zult u daar, neem ik aan, gepast op antwoorden. Ik zal dat mee voor u opvolgen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.